

הלכות שבת פרק כ"ז (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – פרק כ"ז הלכות שבת (רמב"ם) – הלכות תחומין

הקדמה לפרק

פרקים כ"ז-כ"ח עוסקים בהלכות תחומין – המצווה הרביעית בהלכות שבת: „שלא לצאת חוץ לגבול בשבת“. תחומין אינו מלאכה, אלא איסור נוסף, דומה להוצאה אך לא זהה. פרקים כ"ט-ל' יעסקו בקידוש היום ובעונג שבת.

הלכה א – עיקר דין תחומין

רמב"ם: „היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה, שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקום זה – תחום העיר. ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה, אלא חכמים העתיקו שתחום זה חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל... ומדברי סופרים שלא יצאו חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה, שאלפים הוא מגרש העיר.“

פשט

התורה אוסרת לצאת מ„מקומו“ בשבת. „מקום“ פירושו תחום העיר (לא ד' אמות). התורה לא נתנה שיעור לתחום זה. החכמים קיבלו (”העתיקו“) שהשיעור מדאורייתא הוא 12 מיל, כנגד מחנה ישראל. מדרבנן גדרו עד 2,000 אמה (= 1 מיל), בהתבסס על מגרש העיר.

חידושים והסברות

1. הלשון „העתיקו“: הרמב"ם אינו אומר „תיקנו“ (תקנו) ולא „קיבלו“ (קיבלו), אלא „העתיקו“ – שפירושו העבירו, מסרו מדור לדור. זה יכול לרמז שזו הלכה למשה מסיני או קבלה עתיקה, לא תקנת חכמים.
2. מקור 12 מיל – „כנגד מחנה ישראל“: כאשר משה רבינו אמר „אל יצא איש ממקומו“, ה„מקום“ היה מחנה ישראל, שהיה בגודל 12 מיל. אך זהו רק רמז, לא פסוק מפורש – כי (א) אין כתוב מפורש בתורה שמחנה ישראל הוא 12 מיל, זהו חישוב החכמים; (ב) הפסוק „אל יצא“ אינו אומר במפורש „חוץ למחנה“ אלא „ממקומו“. לכן אומר הרמב"ם „לא נתנה תורה שיעור“ – השיעור אינו מפורש בפסוק.

3. מדוע זה דאורייתא אם זה רק רמז? זו קושיה קשה. אם השיעור של 12 מיל הוא רק רמז בעלמא, מדוע אומר הרמב"ם „לוקה מן התורה“? עצם האיסור לצאת ממקומו הוא דאורייתא (מ„אל יצא איש ממקומו“), אך השיעור עד כמה מותר ללכת הוא מה שהחכמים „העתיקו“ דרך הרמז של מחנה ישראל.

4. השוואה לשבות (תשבות): גם בשבות יש לרמב"ם פסוק כמקור („תשבות“), אך הוא לא אמר ששבותים הם דאורייתא – הפסוק הוא רק רמז/אסמכתא, וכל השבותים הם דרבנן. אך כאן, בתחומין, חלק (מעבר ל-12 מיל) הוא אכן דאורייתא. הפסוק „מגרש העיר“ הוא גם רמז לאלפיים אמה של הרבנן, אך זה לא הופך את האלפיים אמה עצמם לדאורייתא.

5. שיטת רבי עקיבא לעומת הרמב"ם: רבי עקיבא סובר תחומין דאורייתא כבר ב-2,000 אמה, בהתבסס על הפסוק „ומדותם מחוץ לעיר אלפים אמה“ (פרשת מסעי – מגרשי ערי הלויים). הרמב"ם לא פסק כרבי עקיבא, אלא כירושלמי שאומר: אפילו החכמים החולקים על ר' עקיבא מודים שתחומין הוא דאורייתא ב-12 מיל, אך השיעור של 2,000 אמה הוא דרבנן, בהתבסס על מגרש העיר.

6. מחלוקת ראשונים: הרמב"ם וראשונים אחרים סוברים שתחומין הוא תמיד דרבנן, אפילו 12 מיל. הרמב"ם עומד לבדו בשיטתו ש-12 מיל הוא דאורייתא. להלכה מביאים את שתי השיטות.

7. „מדינה“ ברמב"ם: „מדינה“ אצל הרמב"ם פירושו תמיד עיר, לא מדינה/ארץ במובן המודרני.

הלכה א (המשך) – שלבים מעשיים ומדידה

רמב"ם: „נמצאת למד – כל העיר כולה כד' אמות, אפילו היתה כניוה, בין שהיא מוקפת חומה בין שאינה מוקפת חומה... וכן המהלך חוץ לעיר מהלך אלפים אמה לכל רוח, אלפים אמה מרובעות כטבלא מרובעת כדי שישתכר את הזויות... ואם יצא חוץ לאלפים אמה אפילו אמה אחת לוקה מכת מרדות עד שנים עשר מיל. אבל אם יצא חוץ לעיר יתר על שנים עשר מיל אפילו אמה אחת לוקה מן התורה.“

פשט

שלושה שלבים: (א) בעיר עצמה – מותר ללכת ללא הגבלה, אפילו היא גדולה כניוה; (ב) מ-0 עד 2,000 אמה מחוץ לעיר – מותר; (ג) מ-2,000 אמה עד 12 מיל – מכת מרדות (דרבנן); (ד) יותר מ-12 מיל – מלקות מן התורה.

חידושים והסברות

1. „כל העיר כולה כד' אמות“: בעיר מותר ללכת ללא הגבלה. „מקום“ אינו פירושו מקום קטן, אלא העיר כולה. אין הבדל אם היא מוקפת חומה או לא.

2. „אלפים אמה מרובעות כטבלא מרובעת – כדי שישתכר את הזויות“: אין מודדים 2,000 אמה במעגל (רדיוס), אלא עושים ריבוע (מרובע) סביב העיר. בכך „מרווחים“ בפניות – באלכסונים אפשר ללכת רחוק יותר מ-2,000 אמה. זה מקביל לדין ד' אמות בהוצאה ברשות הרבים, שם גם עושים ריבוע.

3. „מכת מרדות“ לעומת „מלקות מן התורה“: הרמב"ם עושה הבחנה ברורה בין העונש הדרבנן (מכת מרדות) לבין העונש הדאורייתא (מלקות). זה עקבי עם שיטתו ש-2,000 אמה הוא דרבנן ו-12 מיל הוא דאורייתא.

חקירה: תחומין למעלה מעשרה טפחים

חידושים

- מועלית חקירה: מה הדין כאשר אדם הולך על עמודים שגבוהים מעשרה טפחים, וכל עמוד הוא ד' על ד' אמות (רשות בפני עצמה)? האם יש תחומין למעלה מעשרה טפחים או לא?

- נפקא מינה: אם הולכים יותר מ-12 מיל למעלה מעשרה, זה ספק דאורייתא (להורא); פחות מ-12 מיל זה ספק דרבנן (לקולא).

- אולם: אם העמודים/הפלטפורמות הם ד' על ד' וגבוה עשרה – זו רשות היחיד, ושם יש תחומין בוודאי, כי זה לא „למעלה מעשרה“ במובן זה.

- למעשה השאלה של למעלה מעשרה רלוונטית יותר בספינה או במצבים כאלה.

הלכה: מי ששבת בדיר/סהר/מערה – שבייתה ברשות היחיד שאינה עיר

פשט
 כאשר אדם נמצא מחוץ לעיר ואלפיים האמה שלו מסתיימות באמצע עיר או רשות היחיד, אינו מותר ללכת בכל העיר/רשות היחיד — הוא עוצר בסוף אלפיים האמה שלו.

חידושים

1. **הבדל בין „בתחילה” ל„בסוף”**: הכלל שעיר נחשבת כד' אמות תקף רק **בתחילה** — כאשר האדם שובת בעיר. אך **בסוף** — כאשר הוא מגיע באמצע עיר בתוך תחומו — אינו מקבל את כל העיר. הוא עוצר היכן שאלפיים האמה שלו מסתיימות, אפילו באמצע בית.

2. **הסברא**: כאשר הוא שובת בעיר, כל העיר היא ד' אמותיו. אך כאשר הוא לא שבת שם, מקבל רק את אלפיים האמה שלו — לעיר אין מעלה מיוחדת עבורו.

הלכה ו (המשך) — כאשר כל העיר/רשות היחיד „נבלעת” בתחומו

רמב"ם: „אבל אם היתה אותה רשות היחיד נבלעת בתוך אלפים אמה שלו — כל אותה רשות היחיד כד' אמות, ומשלימין לו את השאר.”

משל הרמב"ם: „היה לו אלף אמה ממקום שביתתו, ומחוץ לעיר עד מדינה או מערה מלאה אלף אמה או פחות מאלף — מודד את כל המדינה או המערה כאילו היא ד' אמות, ומהלך חוצה לה ומשלים לו לאלף אמה פחות ארבע אמות.”

פשט

אם כל העיר/מערה/רשות היחיד מסתיימת בתוך אלפיים האמה שלו, כל העיר נחשבת כד' אמות בלבד, והוא מקבל את שאר תחומו אחרי העיר.

חידושים

1. **החישוב הוא מילולי**: ד' האמות נלקחות ברצינות — הוא מחסר בדיוק ד' אמות ממה שנשאר לו. במשל: יש לו 1,000 אמה עד העיר, העיר היא 1,000 אמה, מותר לו ללכת בכל העיר (כי היא נחשבת ד' אמות), ואחר כך מקבל עוד 996 אמה (1,000 פחות ד' אמות).

2. **תנאי**: זה תקף רק כאשר כל העיר נבלעת בתחומו. אם אפילו אמה אחת מהעיר יוצאת מתחומו, אינו מקבל את הדין של „נבלעת” — והוא עוצר באמצע העיר בסוף תחומו. זהו **הפסד גדול**, כי אז הוא אפילו לא יכול ללכת עד סוף העיר.

הלכה ז — מי שכלתה מדתו בחצי העיר: טלטול והליכה

רמב"ם: „מי שכלתה לו מדתו בחצי העיר — לא ילך יותר מחצי העיר, שאין לו אלא ד' אמות בלבד... אבל כל המקום שהוא מותר בטלטול, ומותר להוציא ולהכניס בו.”

פשט

מי שתחומו מסתיים באמצע העיר, אינו מותר ללכת יותר מד' אמותיו, אך מותר לו **לטלטל** בכל הרשות היחיד/עיר (כאשר יש עירוב או רשות היחיד).

חידושים

1. **חידוש יסודי**: הוצאה יכולה להיות מותרת אפילו כאשר הליכה אסורה. תחום שבת אוסר הליכה, אך לא הוצאה. לפיכך, אם הוא ברשות היחיד עם עירוב, מותר לו לטלטל בכל הרשות היחיד, למרות שאינו מותר ללכת שם.

2. **מעשית כיצד**: הוא יכול לטלטל דרך זריקה (השלכה) או על גבי חבירו (דרך אדם אחר), כי החפץ הולך בדרך אחרת מהליכת האדם.

3. **חפצים ותחומין**: ישנו דין של תחומין לחפצים — חפצים גם קונים שביניהם. הרמב"ם מדבר כאן על חפצים שכבר נמצאים בעיר (לא חפציו שבאו איתו), כי חפציו יש להם את אותו תחום כמוהו.

רמב"ם (מקור: משנה): „מי ששבת בדיר שבמדבר או בסהר או במערה — מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח.”

פשט

מי ששובת ברפת/מערה במדבר — מותר לו ללכת בכל הרשות היחיד, פלוס אלפיים אמה מסביב.

חידושים

- לא רק עיר מקבלת את הדין של „מהלך את כולה + אלפים אמה” — כל רשות היחיד מקבלת את אותו דין. הדיר/סהר/מערה מטופלים כעיר לענין תחומין.

הלכה: השובת בבקעה — שביתה בכרמלית/במקום פתוח

רמב"ם: „השובת בבקעה... אפילו לא ישב שם... יש לו להלך ממקומו אלפים אמה לכל רוח בריבוע.”

פשט

מי ששובת בשדה פתוח (כרמלית) — יש לו אלפיים אמה ממקומו, אך לא את כל הבקעה.

חידושים

1. **הבדל בין רשות היחיד לבקעה**: ברשות היחיד/עיר — מקבלים את כל העיר/רשות פלוס אלפיים אמה. בבקעה — מקבלים רק אלפיים אמה ממקומם. הבקעה אינה נחשבת כיחידה אחת.

2. **אפילו ללא קנין שביתה**: אפילו כאשר לא קנה שביתה (לא התכוון לומר „כאן מקומי”), יש לו אלפיים אמה. קנין שביתה דורש דעת, אי אפשר לישון בזמן זה — אך אפילו בלעדיו, מקבלים אלפיים אמה.

3. **שתי רמות**: (א) עם קנין שביתה — אומר במפורש „כאן מקומי”; (ב) ללא קנין שביתה — ישן, לא היה לו דעת — גם מקבל אלפיים אמה.

הלכה: מדידה דרך פסיעות בינוניות בבקעה

רמב"ם (מקור: גמרא): „מהלך אלפים פסיעות בינוניות, וזה יהא לך תחום שבת.”

פשט

בבקעה שבה אי אפשר למדוד רשמית, מותר לספור 2,000 צעדים בינוניים כתחום שבת.

חידושים

1. **זו קולא, לא הדין העיקרי**: 2,000 פסיעות בינוניות אינן זהות ל-2,000 אמה — זה רק בערך אותו דבר. הדרך האמיתית למדוד היא בחבל ובשאר הלכות מדידה רשמיות (פרק כ"ח).

2. **מדוע רק בבקעה?** כי בעיר או ברשות היחיד כבר יודעים את התחום — זה מקום קבוע, אנשים גרים שם, כבר מדדו. אך בבקעה אין מידע אחר, לכן התירו החכמים להסתמך על פסיעות בינוניות.

3. **ישנן שיטות האומרות שההיתר הוא רק לצורך מצווה.**

4. **הבדל בין מדידה בשבת לספירת פסיעות**: ספירת פסיעות אינה „מדידה” במובן ההלכתי (מדידה בשבת היא נושא אחר).

5. **שאלה**: האם מותר להסתמך על פסיעות בינוניות גם ברשות היחיד שבה לא יודעים את השיעור? לא מבואר בבירור, אך הסברא היא שברשות היחיד/עיר יודעים טוב יותר כי זה מקום קבוע.

הלכה ו — כאשר התחום מסתיים באמצע עיר או רשות היחיד

רמב"ם: „אלפים אמה שיש לו להלך... אם כלתה מדידתו בתוך דירה או ספינה או מערה... אלא מהלך כל אותה מדידה, ואין אומרים הואיל ונכנס למדידה בתוך רשות היחיד מהלך את כולה.”

מי שיוצא אפילו אמה אחת מתחום שבת שלו, אינו מותר לחזור. יש לו רק ד' אמות ממקום עמידתו — ורק לחוץ (הלאה), לא חזרה פנימה.

חידושים

1. ד' אמות הולכות רק לכיוון אחד: הרמב"ם סובר שד' אמות של אדם הן „ריבוע" לפניו (לפנים), לא סביב האדם. זה עקבי עם מה שהרמב"ם סובר גם לגבי ד' אמות של רשות הרבים.

2. קושיה לגבי הסתובבות: אם ד' אמות הן רק לפניו, מה קורה אם האדם מסתובב? הוא אכן מותר להסתובב, אך אינו מותר להיכנס חזרה לעיר — זהו החידוש.

3. מחלוקת רמב"ם וראב"ד: הראב"ד חולק — הוא סובר שאם יצא פחות מד' אמות, עדיין יכול לחזור. זה מתאים לשיטת הראב"ד שד' אמות הולכות לכל הצדדים סביב האדם, לא רק לפניו כמו הרמב"ם.

הלכה: מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה

רמב"ם: „מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה אפילו אמה אחת הרי זה לא יכנס."

פשט

מי שהיה מחוץ לתחום המדינה כאשר נכנסה השבת, אפילו רק אמה אחת, אינו מותר להיכנס.

חידושים

- „רגל אחת חוץ לתחום": הביטוי „רגל אחת" הוא רמז לקולא — אם רק רגל אחת מחוץ לתחום, זה עדיין לא אומר שהוא בחוץ. אך אמה אחת שלמה בחוץ — כן, זה כבר חוץ לתחום.

- אי אפשר לטעון שהוא מקבל עוד ד' אמות של אדם מלבד ה-2,000 אמה. מחוץ לתחום פירושו לגמרי חוץ לתחום.

הלכה: מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת

רמב"ם: „מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת, כגון שהעידוהו גוים או רוח רעה — אין לו אלא ארבע אמות."

פשט

מי שיצא מהתחום שלא מדעת — למשל גוים הוציאוהו, או „רוח רעה" — יש לו רק ד' אמות.

חידושים

1. מה פירוש „רוח רעה"? לא רוח שנשבה אותו, אלא מעין שיגעון/מצב פסיכויטי שדחף אותו לצאת בלי דעת. זה יותר חמור מיצר הרע רגיל.

2. לא קנס אלא דין: העובדה שמקבלים רק ד' אמות אינה קנס על מזיד — זה דין שחל אפילו בשוגג. לכן אפילו „שלא לדעת" יש לו רק ד' אמות.

3. חזרה לא עוזרת (לדעת): אם חזר לדעת (ברצונו) חזרה לאלפיים האמה, אינו מקבל בחזרה את תחומו — הוא נשאר עם ד' אמות בלבד. הוא כבר איבד זאת.

הלכה י"ב (המשך) — יצא חוץ לתחום שלא לדעת וחזר שלא לדעת

חידושים

הכלל המפתח: אם יצא חוץ לתחום שלא לדעת (שוגג, גויים, רוח רעה), וחזר לתחומו המקורי באותו אופן — „כמו שיצא כן חזר" — שלא לדעת, הרי זה כאילו לא יצא, והוא מקבל בחזרה את כל תחומו.

המפתח הוא כאשר האדם „נזכר" (מקבל בחזרה את דעתו). אם נזכר מחוץ לתחום — הוא תקוע שם (ד' אמות, או כל רשות היחיד אם הוא

הלכה ח — גויים הקיפו בקעה במחיצה בשבת

רמב"ם: „היה יושב בבקעה ואין לו אלא אלפים אמה, הקיפוהו גוים מחיצה בשבת — אם לשם דירה עשוה, מותר לטלטל בכלה, ואין לו אלא אלפים אמה."

פשט

יהודי יושב בבקעה עם תחום אלפיים אמה. גויים עושים מחיצה סביב הבקעה בשבת. אם המחיצה היא לשם דירה, מותר לו לטלטל בכל המחיצה, אך עדיין מותר לו רק ללכת אלפיים אמה.

חידושים

1. שבייתה נקנית ערב שבת: כאשר נכנסה השבת היו לו רק אלפיים אמה בבקעה. המחיצה שנעשתה אחר כך אינה משנה את תחומו. אך לענין טלטול — כיוון שכעת יש מחיצה כשרה לשם דירה, זו נעשית רשות היחיד, ומותר לטלטל בכל המחיצה.

2. אותו יסוד כמו הלכה ז: הוצאה/טלטול מותרים אפילו כאשר הליכה אסורה מצד תחומין.

3. [דיגרסיה: גוי שעושה דבר ליהודי בשבת] מועלית שאלה מפרק ו' (הלכות שבת) שכאשר גוי עושה מלאכה ליהודי בשבת, אסור ליהנות ממנה. מה הדין כאשר גוי עושה מחיצה שמתירה דבר הלכתי (טלטול) ליהודי? זו הנאה אחרת מהנאה פיזית — כאן משתנה מצב הלכתי. נשאר כשאלה פתוחה.

4. מחיצה הנעשית בשבת (פרק ט"ז הלכה כ"ב): מחיצה שמוקמת בשבת יש לה דינים של הנאה ממלאכת שבת — במזיד אסור, בשוגג מותר. אם הנאה ממלאכת שבת אסורה, זה צריך לחול גם כאשר גוי עושה מחיצה ליהודים. בפועל כאשר גויים עושים מחיצות ליהודים, זה באופן שאין בנין בזה — הם מציבים דברים באופן שאינו מלאכה דאורייתא.

הלכה: מי שהיה בא בדרך ליכנס למדינה

רמב"ם: „מי שהיה בא בדרך ליכנס למדינה... אם נכנס בתוך אלפים אמה קודם שיקדש השבת... אף על פי שלא היה לו מדינה ערב שבת — קונה שבייתה בעיר, ויהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח."

פשט

מי שהיה בדרך לעיר, ונכנס לאלפיים האמה של העיר לפני שבת, מקבל את כל העיר פלוס אלפיים אמה לכל רוח, אפילו לא היה ממש בעיר.

חידושים

1. חידוש לגבי דעת: החידוש הוא שמכיוון שיש לו דעת להיכנס לעיר, הוא נחשב כאילו כבר בעיר, אפילו הוא עדיין עומד בחוץ. בלי דעת זו לא היה מקבל את הדין — כפי שרואים ממי שגר 1,000 אמה מחוץ לעיר, שלא מקבל את תחום העיר אלא את תחומו שלו ממקום עמידתו.

2. ראייה מהישן: הרמב"ם מביא את המקרה של „היה בא למדינה ויושן בדרך ולא נודע לו" — הוא נרדם בדרך והתעורר בשבת בתחום העיר. אפילו לא ידע שהוא כבר בתחום, יכול להיכנס לעיר ולהשתמש בכל העיר פלוס אלפיים אמה. מדוע? כי היה לו דעת להיכנס, והוא דה-פקטו בתחום — שניהם יחד גורמים לכך שהוא „כאילו נכנס לתוכה". זה מאשר את היסוד שדעת ממלאת תפקיד מפתח בקביעת שבייתה.

הלכה: מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת

רמב"ם: „מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס... שהרי ארבע אמות שיש לו לאדם תחילתן ממקום שעומד בו... יושב במקומו ואינו מהלך אלא בתוך ארבע אמות מעמדת רגליו ולחוץ."

פשט

רמב"ם: „כל מי שאין לו אלא ד' אמות... אם נצרך לנקביו, הרי זה יוצא, מרחיק... ונפנה וחוזר למקומו.”

פשט

מי שיש לו רק ד' אמות, אם צריך לצאת לנקבים, מותר לו להתרחק (למקום צנוע יותר) וחיוב לחזור מיד. הוא לא קונה מקום חדש.

חידושים

1. אם בזמן שהולך לנקביו נכנס למקצת תחום שהיה לו קודם (לפני היציאה), רואים זאת כאילו לא יצא, והוא מקבל בחזרה את כל תחומו.
2. **אולם:** זה עוזר רק כאשר יצא במקור שלא לדעת (שוגג, גויים, וכו'). מי שיצא לדעת — אפילו מרשים לו לצאת לנקביו, אינו מקבל בחזרה את תחומו על ידי כניסה לתחומו הישן.

3. **הערה:** כל התחומין (2,000 אמה) הוא מדרבנן, והחכמים משחקים עם הכללים לפי מה שהם מבינים שנכון. מדאורייתא השיעור הוא 12 מיל, וכל הקולות הללו הן „כוחם דבריהם” — כי זה דרבנן.

הלכה — יצא ברשות בית דין

רמב"ם: „כל מי שיצא ברשות בית דין, כגון עדים שבאו להעיד על ראיית הלבנה, וכן היוצא... להציל, לדבר מצוה... ויש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו. הגיע למדינה — הרי הוא כאנשי המדינה, ויש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה.”

פשט

מי שיוצא ברשות בית דין (עדות החודש, הצלת נפשות, שער לעזאזל, מצוות אחרות) — אינו מקבל רק ד' אמות כמו יוצא רגיל חוץ לתחום, אלא מקבל 2,000 אמה ממקום הגעתו. אם מגיע לעיר, נעשה כאחד מאנשי המדינה — מקבל את כל העיר פלוס אלפיים אמה מסביב.

חידושים

1. **ההבדל בין יוצא ברשות ליוצא שלא ברשות:** השיעור שונה באופן דרסטי — ד' אמות ליוצא רגיל חוץ לתחום, לעומת אלפיים אמה לכל רוח ליוצא ברשות.
2. „הרי הוא כאנשי המדינה”: כאשר מגיע לעיר, אינו מקבל רק אלפיים אמה ממקום עמידתו, אלא נעשה ממש כתושב העיר — מקבל את כל העיר כמקומו, פלוס אלפיים אמה סביב העיר.

הלכה: „ואם אמרו לו בדרך כבר נעשה המצוה”

רמב"ם: „ואם אמרו לו בדרך כבר נעשה המצוה שאתה הולך עליה — יש לו אלפים אמה לכל רוח.”

פשט

אפילו אם אומרים לו בדרך שהמצווה כבר נעשתה, עדיין מקבל אלפיים אמה, לא רק ד' אמות.

חידושים

1. **היסוד — „ברשות” לא „שליחות מצוה”:** הדין הוא לא משום שהוא שליח מצווה (שהיה אומר שכאשר המצווה כבר נעשתה, נופל מעמדו). הדין הוא משום שיצא בהיתר — יציאתו חוץ לתחום הייתה מותרת מעיקרא. לכן, אפילו כאשר המצווה כבר לא רלוונטית, נשאר מעמדו כ„יוצא ברשות”. מושווה ל„מחשבה טובה הקב”ה מצרפה למעשה” — הוא יצא בכוונה טובה, וזה לבדו נותן לו את המעמד.
2. **זה לא כמו „יוצא באונס”:** המנגנון שונה — זה דין של „ברשות”, לא של „אונס”.

הלכה: „ואם חזר למקומו כאילו לא יצא”

רמב"ם: „ואם חזר למקומו — כאילו לא יצא.”

באחת). אם נזכר רק אחרי שכבר חזר לגמרי לתחומו המקורי — מקבל הכל בחזרה.

חידוש נוסף — רשות היחיד: אם הגויים הכניסוהו לרשות היחיד (דיר וסרה, מוקפת חומה), יש לו את כל העיר ללכת. זה עקבי עם הכלל שמי שמגיע שלא לדעת לרשות היחיד מקבל את כל הרשות.

הלכה י"ג — יצא לדעת וחזר שלא לדעת

רמב"ם: „יצא חוץ לתחום לדעת, אף על פי שחזר שלא לדעת, כגון שהחזירוהו גויים או ליסטים, אינו אלא ארבע אמות. ולא עוד, אלא אפילו יצא חוץ לתחום בדעתו, אף על פי שיצא לצורך רשות היחיד, כגון דיר וסרה, אינו אלא ארבע אמות.”

פשט

שלא לדעת חד-צדדי לא עוזר. זה חייב להיות שלא לדעת מלא — או ביציאה או בחזרה — כדי שיקבל בחזרה את תחומו. יצא לדעת, אפילו חזר שלא לדעת — תקוע על ד' אמות. ואפילו יצא לדעת לרשות היחיד (דיר וסרה) — רק ד' אמות.

חידושים

העובדה שמקבלים כל רשות היחיד היא רק כאשר הגיעו לשם שלא לדעת. יצא לדעת לרשות היחיד — לא עוזר.

הלכה י"ד — המפרש בספינה

רמב"ם: „המפרש בספינה, אף על פי שהספינה יוצאה חוץ לתחום שבת, מהלך את כולה. ואין רואין אותו כאילו הוא מהלך חוץ לתחום, אלא כאילו הוא עומד במקום אחד.”

פשט

אדם בספינה מותר ללכת בכל הספינה, אפילו הספינה מפליגה חוץ לתחום. רואים אותו כאילו עומד במקום אחד — רשותו מפליגה איתו.

חידושים

- אותו עיקרון אולי היה חל על מכונית (כמובן שיש בעיות אחרות עם נסיעה בשבת).
- שאלה: מה קורה כאשר הוא יוצא מהספינה? — זה קשור לתחומין למעלה מעשרה ושאלות אחרות.
- אולי זה גם מבוסס על הכלל שהוא הגיע שלא לדעת לרשות היחיד.

הלכה — יצא שלא לדעת והוקף מחיצה

רמב"ם: מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת, והוקף מחיצה בשבת — יש לו להלך כולה. אם תחומו מובלע בתוך המחיצה — הואיל ונתערב תחומו, הרי זה נכנס לתחומו.

פשט

כאשר אדם יצא שלא לדעת ומחיצה נעשתה בשבת סביב המקום שבו הוא נמצא, מותר לו ללכת בכל המחיצה. אם המחיצה מגיעה לתחומו המקורי (מובלעת), כל המחיצה נעשית הרחבה של תחומו, והוא מקבל בחזרה את כל תחומו המקורי — כאילו חזר שלא מדעת.

חידושים — דוגמה מפורטת

גוי גורר יהודי 3,000 אמה מחוץ לעיר. באותה שבת גוי שני בונה מחיצה של 2,000 אמה שמגיעה לתחומו המקורי. מותר לו ללכת בכל המחיצה. כאשר הוא מגיע לחלק המחיצה שכבר בתחומו המקורי — זה כאילו חזר שלא מדעת, והוא מקבל בחזרה את כל תחומו הישן.

הלכה — נצרך לנקביו

פשט

אם חוזר למקומו המקורי, הרי הוא כאילו מעולם לא יצא — מקבל בחזרה את תחומו המלא.

חידושים

כיצד זה עובד מעשית: הוא פחות מ-4,000 אמה מעירו (לא הגיע לעיר אחרת). מקבל אלפיים אמה לכל רוח ממקום עמידתו. אם אותן אלפיים אמה מגיעות לאלפיים האמה המקוריות שלו (תחומו), יכול לחזור, ואז — „כאילו לא יצא” — מקבל בחזרה את כל תחומו המקורי.

דיון: סתירה בין פרק כ"ז לפרק ג' לגבי חזרה עם כלי זיין

חידושים

1. **סתירה מתגלה:** בפרק כ"ז (תחומין) משמע שיוצאים למלחמה מותרים **תמיד** לחזור עם כלי זינם. אך בפרק ג' (הצלת נפשות) כתוב **טעם אחר** — שם משמע שמותר לחזור עם כלי זיין רק אם יש **פחד מלהישאר שם** (סכנה). זו סתירה — האם זה תמיד מותר, או רק בסכנה?

2. **הבדל בין תחום להוצאה:** מוצע שפרק כ"ז מדבר על **תחום שבת** (דרבנן), ופרק ג' מדבר על **הוצאה** (דאורייתא). אך: אם תחום הוא דרבנן,

| תמלול מלא

פרק כ"ז: הלכות תחומין — איסור יציאה חוץ לתחום בשבת

הקדמה לפרק

דובר 1:

ברוכים הבאים לשיעור רמב"ם. היום לוקחים פרק כ"ז מהלכות שבת. שיעור הרמב"ם מוקדש על ידי ידידנו הרב הנגיד ר' יואל לייב ווערצבערגער, ומה שנאמר על ידי הרבנים הגאונים הצדיקים אותנו.

נכון. היום עכשיו זה יום ראשון אחר הצהריים, שכל היהודים והגויים בכל אמריקה יושבים ליד החוף ומבלים. והחכמים, אנחנו עם חברינו כל מי ששומעים ולומדים איתנו, יושבים ליד הרמב"ם וליד הגמרא, ולומדים תורה הקדושה, שזה הרבה יותר טוב מאשר לשבת ליד החוף. יפה.

אז, בעיקרון, בתחילת הלכות שבת למדנו שיש חמש מצוות בהלכות שבת. עכשיו אנחנו מגיעים... כבר סיימנו בעצם את כל ההלכות של "לשבות בשביעי שלא לעשות בו מלאכה". למדנו גם "שלא לענוש בשבת", בפרק קודם, אני מתכוון שני פרקים אחורה, כן, למדנו את הלאו.

עכשיו אנחנו הולכים ללמוד את הלאו הרביעי, המצווה הרביעית, לא הלאו הרביעי, ה... הלאו השלישי, אבל המצווה הרביעית, שזה "שלא לצאת חוץ לגבול בשבת", כמו שעמד בהקדמה להלכות. ויש שני פרקים על זה. הפרקים הבאים, כ"ז וכ"ח, מדברים הלכות תחומין. פרק כ"ז מדבר מה זה האיסור של לצאת חוץ לתחום, מה השיעור ומה האיסור. ופרק כ"ח, הפרק השני, מדבר על כל הפרטים של איך מודדים את התחום. כי יש תחום, יש לו שיעור מסוים, יש הרבה הלכות מעניינות איך מודדים את התחום, עושים ריבועים, וכל מיני הלכות איך מעגלים למעלה ומעגלים למטה, וכדומה.

אחר כך שני הפרקים הבאים, כ"ט ול', מדברים על המצווה האחרונה של שבת, שזה "לקדש את היום", עניין הקידוש, ועניין עונג שבת זה פרק ל'. ובוזה סיימנו הלכות שבת. כבר סיימנו את כל המלאכות, כלומר חוץ מהעניין של תחום. זה לא מלאכה, אלא דבר נוסף.

דובר 2:

דבר נוסף. נכון.

דובר 1:

אז, זה מעניין. אפשר לומר שזה דומה להוצאה, לצאת, אבל זה לא אותו דבר. אז, אנחנו הולכים ללמוד מה הרמב"ם אומר, כן? בואו נלמד קצת.

צריך להיות יותר קל, לא יותר חמור — אז מדוע צריך סברא מיוחדת?

3. **הסברא של „שמא יחשבו לעתיד לבוא”:** בפרק ג' הטעם שמותר לחזור עם כלי זיין — כדי שלא יחשבו בעתיד (לא ירצו ללכת להציל כי יצטרכו להשאיר את כלי הזיין). שאלה: מדוע אותה סברא לא תחול גם בתחום?

4. **[דיגרסיה: המעשה בגמרא עם גויים:]** בגמרא מובא מעשה שהגויים כבר „ידעו את הטריק” — שיהודים משאירים את כלי זינם כאשר אינם מותרים לחזור איתם, והגויים רדפו ותפסו את כלי הזיין. זה הרקע המעשי מדוע חז"ל התירו לחזור עם כלי זיין.

5. **תירוץ אפשרי:** הרמב"ם סובר אולי שבמלחמה תמיד מותר לחזור עם כלי זיין (כי הולכים למלחמה, ובדרך חזרה אי אפשר ללכת בלי נשק — זו סכנה מעשית). אך זה נשאר פתוח.

השיעור מסתיים בהערה שזהו עיקר פרק כ"ז — הלכות תחומין, עם הדינים השונים של שביטה, יציאה חוץ לתחום לדעת ושלא לדעת, חזרה, יוצא ברשות בית דין, והנפקא מינות בין הליכה לטלטול.

הלכה א: עיקר דין תחומין — דאורייתא ודרבנן

דובר 1:

"היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת" — אם מישהו יוצא החוצה מהתחום, "המדינה" מתכוון תמיד ברמב"ם לעיר, זה לא מתכוון למה שאנחנו קוראים מדינה שיש בה כמה ערים. מישהו יוצא החוצה מהעיר בשבת, "לוקה" — הוא מקבל מלקות. זה אומר שזה דאורייתא, וזה לאו. **"שנאמר"**, כתוב בפסוק, **"אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"**.

מה זה "מקומו"? זה לא לצאת ממקום, זה לא לצאת מד' אמות, כי זה היה במקום שלקטו את המן. אז מה מתכוון כאן "אל יצא איש ממקומו"? **"מקום זה"**, המקום שמדברים שלא לצאת ממנו, **"תחום העיר"**. לא תצא החוצה מתחום העיר.

השיעור של תחום — רמז בתורה

ועכשיו אתה הולך לשאול, אה, מה זה תחום העיר? אומר הרמב"ם כך, ואלו דברים מעניינים, בואו נשים לב: **"ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה"** — התורה לא נתנה שיעור ברור לתחום הזה. מה זה אומר? זה ברור, זה ברור מדאורייתא, זה לא רק מדאורייתא, אלא כתוב ברור בפסוק, כמו שמסביר בעצמו ש"אל יצא איש ממקומו" לא מתכוון, למשל הרמב"ן אומר בכלל שזה לא מתכוון לזה להלכה, זה מתכוון לאיסור הוצאה. לא, זה מתכוון לצאת, ו"מקום" לא מתכוון למשהו אחר מאשר תחום העיר.

אז, מה שהתחום של עיר הוא, לא רק של העיר, נכון? עיר זה דבר אחד, והתחום זה מחוץ לעיר, נכון? אז, ה"מקום" מתכוון לעיר פלוס התחום שלה, פלוס השטח סביב העיר. זה מה שכתוב. מה לא כתוב? לא כתוב כמה גדול התחום. עיר יודעים איך זה, אבל כמה גדול התחום?

"לא נתנה תורה שיעור לתחום זה, אלא חכמים העתיקו". "העתיקו" זו לשון מעניינת. הוא לא אומר שהחכמים תיקנו, הוא לא אומר שהחכמים קיבלו. הם "העתיקו", כלומר כמו העבירו, אמרו, נשאו. "העתיקו" מתכוונים בדרך כלל נשאו ממקום אחד למקום שני. קיבלו, אולי הלכה למשה מסיני או כדומה, הם קיבלו שתחום זה, התחום שמדברים כאן, תחום העיר, הוא חוץ לשנים עשר מיל.

מאיפה מגיעים לשנים עשר מיל? אומר הוא, כנגד מחנה ישראל. כשמהה רבינו מדבר לישראל, הוא אומר להם ללכת איש אל מקומו, איפה המקום שמדברים ממנו? ישראל נמצאים במחנה ישראל, ומחנה ישראל גדול שנים

נו, נמצאת למד, יוצא, כלומר, מכיוון שאמרנו עכשיו, מה הוא רוצה להוציא, להלכה למעשה יוצאים שלושה דברים. כלומר, מה אני מתכוון לומר שיש איסור תחומין? מה העיקר של איסור תחומין? יש קודם כל דבר של עיר, אחר כך יש מחוץ לעיר, אחר כך יש שנים עשר מיל מחוץ לעיר. נכון?

הרמב"ם אומר, בפרק כ"ז הלכה א' יוצאת ההלכה כך, "המהלך חוץ לתחום בשבת לוקה מכת מרדות, שכל העיר כולה כד' אמות". בעיר עצמה מותר ללכת, אין איסור של ללכת יותר מדי צעדים, כי בעיר מותר ללכת אפילו היא עיר גדולה מאוד, אפילו היתה כנינוה, אפילו אם היא גדולה כמו נינוה, כמו שכתוב עליה "עיר גדולה לאלקים", עיר גדולה מאוד, מותר, בין שהיא מוקפת חומה בין שאינה מוקפת חומה, אין הבדל אם לעיר יש חומה או לא.

דובר 2:

שלא תחשוב ש"מקום" מתכוון למשהו קטן יותר.

דובר 1:

כן, אבל אני אומר "מקום", זה דיברנו קודם, "מקום" זה העיר. זה קודם כל, בעיר מותר ללכת.

אלפיים אמה מרובעות – הזוויות

"וכן המהלך חוץ לעיר, חוץ לשבת מותר ללכת אלפים אמה לכל רוח". ואיך מודדים את האלפיים אמה? עושים את זה "אלפים אמה מרובעות כטבלא מרובעת", כמו קופסה. למה עושים כך? "כדי שישתכר את הזוויות", כדי להרויח גם את הפינות, כי העיר לא נגמרת בדרך כלל במקום מדויק. אפילו לא, אפילו כשהעיר היא ריבוע מדויק, מיד נראה בפרק הבא איך אפשר לעשות חידושים גדולים יותר של ריבוע.

אבל פשוט, כמו שלמדנו בד' אמות של הוצאה, של "העביר ד' אמות ברשות הרבים", נכון? ריבוע של ארבע, בפניה, אם הולכים באלכסון, זה יותר. כאן אומרים שעושים ריבוע שלם של אלפיים אמה סביב העיר, יוצא שאפשר ללכת עוד יותר מאלפיים אמה בעצם בפינות. זה "שישתכר את הזוויות". קצת יותר. מיד נראה אחר כך את המספרים.

מכת מרדות ומלקות מן התורה

"ואם יצא חוץ לאלפים אמה, אפילו אמה אחת, לוקה מכת מרדות". כמו כל פעם שעוברים על דרבנן מקבלים מכת מרדות. "עד שנים עשר מיל". הדין של מכת מרדות נמשך עד שנים עשר מיל, כי זה דרבנן. "אבל אם יצא חוץ לעיר יתר על שנים עשר מיל", אם יצא מהעיר יותר משנים עשר מיל, אפילו אמה אחת, אפילו באמה אחת יותר משנים עשר מיל, אז לוקה מן התורה, כי אז זה נעשה דאורייתא.

דיון: שיטת הרמב"ם בתשב"ץ

דובר 2:

אבל טוב. מעניין, קודם כשהרמב"ם אמר את התשב"ץ, היה לו גם משהו כזה, משהו תערובת של דאורייתא עם דרבנן. העיקר עומד בתורה, אבל...

דובר 1:

לא, זה רק היה כתוב.

דובר 2:

זה לא היה כתוב כך ברמב"ם.

דובר 1:

לא, זה לא היה כתוב.

הלכה ב (המשך): יציאה חוץ לאלפים אמה – עונש מכת מרדות ודאורייתא

דובר 1: אתה אומר שעושים ריבוע שלם אלפיים אמה בעיר, יוצא שהולכים עוד יותר מאלפיים אמה בעצם בפינות. עובר באלכסון כמו שזה. קצת יותר. נראה אחר כך את המספרים.

הלאה, "ואם יצא חוץ לאלפים הרי זה עובר על אלפים אמה, מכין אותו מכת מרדות". כמו כל פעם שעוברים על דרבנן מקבלים מכת מרדות. "עד

עשר מיל. כן, כתוב במקומות אחרים איך עושים את החשבון שזה שנים עשר מיל.

ואז אומר הוא, כשמשנה רבינו אומר "לא תצאו חוץ למחנה", לא תצאו החוצה מהמחנה. זה מעניין, כי מחוץ למחנה זה עדיין המחנה, ואם יש לך עיר, אני לא יודע למה, אבל הפירוש הפשוט מתכוון לומר... לפני זה אומר הרמב"ם שזה לא כתוב. אם היה כתוב ברור, היו אומרים שזה כתוב. זה לא כתוב. כתוב "איש על מקומו". מבינים שמקום מתכוון לתחום עיר, אבל כמה גדול התחום? החכמים אמרו על פי רמז כזה, יש רמז שמחנה ישראל היה גדול שנים עשר מיל, מתכוון תחום עיר, לא תצא יותר מהעיר שלך חוץ למחנה, כלומר כמו שיעור כמה שמחנה ישראל היה.

אז יוצא שמדאורייתא אסור לצאת יותר משנים עשר מיל מהעיר שלך.

דיון: למה לוקה אם זה רק רמז?

דובר 2:

ועל זה מקבלים מלקות. ומי אומר לוקה? כתוב שמקבלים מלקות.

דובר 1:

כן, זה לא כל כך ברור. אם זה רק רמז בפסוק, למה זה לא דאורייתא? למה הוא אומר "לאו שניתן לתשלומין"? אבל אתה ענית, נכון? כן, זה לא נופל כל כך ברור. אבל הוא אמר שכי זה לא אמת שאסור לצאת חוץ למחנה. הוא רק אומר שזה השיעור עד כמה מותר לצאת מהמחנה. אז זה לא כתוב, זה רק רמז. גם אמת זה כמו שתפסנו עכשיו, בכלל לא כתוב בתורה שמחנה ישראל הוא שנים עשר מיל. זה גם חשבון שהחכמים היה להם מאיזה סיבה.

שיעור דרבנן – אלפיים אמה

דובר 1:

ומדברי סופרים תיקנו החכמים פחות משנים עשר מיל, הם אמרו "שלא יצאו חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה". הם הלכו משנים עשר מיל לפחות, כמה? מיל אחד, זה אלפיים אמה. "אבל חוץ לאלפים אסור, שאלפים הוא מגרש העיר". כלומר, זה גם המקור, תחום העיר ומגרש העיר, שניתן ללוויים, כלומר הגבול סביב העיר, המקום שעדיין נחשב שייך לעיר, זה גם המקור בפסוק.

רבי עקיבא, שאמר שתחומין דאורייתא, סבר שכתוב בפסוק, כתוב בפסוק בפרשת מסעי, כן, "ומדותם מחוץ לעיר אלפים אמה". מה רואים? שמחוץ לעיר, הוא למד בפסוק, מחוץ לעיר יש מגרש, כמו השטח שהעיר משתמשת בו, שם אפשר בהמות בעיר, מה שזה לא יהיה, זה שטח ריק, לא שטח בנוי, מלבד הלכות הערים שניתנו ללוויים, שכתוב שם שהיה מחוץ אלפיים אמה מגרש. טען רבי עקיבא שכאן כתוב בפירוש שתחומין דאורייתא אלפיים אמה.

אבל הרמב"ם... רבי עקיבא למד ש"ומדותם" מדברים על שבת, "ומדותם" תמדוד לשבת. כך היה לו מקור, כן. אני לא יודע איפה הוא למד שם, אבל רבי עקיבא אמר תחומין דאורייתא, צריך לראות מה המקור. הגמרא מביאה זאת אגב, רבי עקיבא, שיטת רבי עקיבא היא תחומין דאורייתא, והמקור שלו הוא מגרש העיר.

אבל הרמב"ם לא פוסק כרבי עקיבא, הוא פוסק כן כמו ירושלמי שאומר שאפילו החכמים שחולקים על רבי עקיבא אומרים שתחומין דאורייתא עם שנים עשר מיל, אבל השיעור אלפיים אמה הוא בכל זאת כמו מגרש העיר שכתוב בתורה. מזה אולי הרמב"ם לקח את השיעור, או שזה הגיוני כי מגרש העיר הוא אלפיים אמה, וכדומה.

אז זה העיקר שתחומין לפי הרמב"ם, שנים עשר מיל זה דאורייתא, אלפיים מיל זה דרבנן. והראשונים האחרים, הרמב"ן ואחרים, חולקים, הם אומרים שתחומין תמיד דרבנן, אפילו אלפיים מיל. צריך לדעת להלכה איך פוסקים, אני חושב שפוסקים, מביאים בכל זאת את שתי השיטות, צריך לדעת.

הלכה ב: נפקא מינות מעשיות – שלוש מדרגות

דובר 1:

דובר 1: אז זה, זה מדברים בכלל כששוכנים בעיר. במקרה רגיל, בואו כבר נתחיל. במקרה רגיל, אדם גר בעיר, יש לו תחום שבת, כן? עכשיו נוכל ללמוד מה קורה כשלא גרים בעיר. כלומר, גרים כן, אבל כששבת הוא לא בעיר. אז מה קרה? לכאורה האלפיים אמה במקור מדברים על עיר, ואדם גר בעיר ובחוץ יש מגרש העיר וכדומה. אבל מה אם זה לא כך?

תרגום לעברית

"מי ששבת בדיר", ודיר פירושו אורווה, כן, מקום שמחזיקים בו בהמות. "בדיר שבהמדבר, או בסהר או במערה", דיר וסהר הם אותו דבר, שני סוגי אורוות. "או במערה" או במערה. אורווה פירושה שזה מקום ריק פתוח, נכון? או אולי זה ממש אורווה סגורה. הכוונה שזה מקום שבו מסתובבות בהמות. אין הבדל, העיקר שזו רשות היחיד. מקום שהוא רשות היחיד, "מהלך את כולה", הוא יכול ללכת בכל הדיר, "וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח, ורביעין". מסביב לכל הרשות הוא מוסיף עוד, הוא יכול להוסיף אלפיים אמה. כלומר, הדיר מקבל את אותו דין כמו עיר, שהוא יכול ללכת בכל העיר, והוא יכול ללכת עוד אלפיים אמה.

יפה מאוד. אז כל רשות היחיד, לא רק עיר נקראת שיש לה דין עיר, אלא כל רשות היחיד מקבלים אלפיים אמה סביב הרשות היחיד שבו היית שבת.

השוכת בבקעה – שביתה בכרמלית

דובר 1: מה לגבי מי שהוא לא יושב ברשות היחיד, אלא סתם במדבר, נכון? כן. או "השוכת בבקעה", כרמלית, הוא בכרמלית, "אפילו לא ישב שם שש נחת השבת שלא קנה שביתה", אפילו הוא לא קנה שביתה, כשהוא קונה שביתה בוודאי שכשהוא קונה שביתה הוא קונה שביתה על אלפיים אמה לכל רוח. אבל אפילו הוא לא קנה שביתה זה אותו דבר, "יש לו להלך ממקומו אלפים אמה לכל רוח בריבוע". הבקעה היא לא כמו רשות היחיד שאומרים שכל הבקעה הוא רשאי ללכת, אלא בבקעה הוא רשאי ללכת אלפיים אמה. נכון, אז במילים אחרות יש עוד חידוש. שכשנמצאים בעיר או ברשות היחיד יש את כל העיר או את כל רשות היחיד פלוס אלפיים אמה, וכשנמצאים בבקעה יש רק אלפיים אמה.

נכון, טוב, אז כאן יש עוד חידוש, לא רק שאפילו ברשות היחיד אפשר ללכת את כל המקום אלפיים אמה, אלא חידוש שלישי, שאפילו כשלא נמצאים ברשות כלל, אתה בבקעה, איך שאתה, איך שאתה שוכת, יש לך אלפיים אמה לכל רוח, אפילו בלי שום מקום לשבות בו. וכאן יש שתי רמות, כאן יש אחת, אתה קונה שביתה, כמו שנראה מאוחר יותר שיאמרו, מה זה קונה שביתה? כלומר אתה אומר, "אני כאן שוכת, כאן הבית שלי, ואני יכול ללכת אלפיים אמה מכאן." או אפילו אתה לא שוכת, אתה ישנת, מה זה שאתה ישנת? אתה לא שוכת, אתה לא יודע, אין לך דעת, שונות, קונה שביתה צריך דעת, אי אפשר לישון, נראה מאוחר יותר. אבל אפילו לא, אלפיים אמה יש תמיד.

מדידה דרך פסיעות בינוניות בבקעה

דובר 1: אז זה מאוד פשוט, לעיר יש תחום, נראה בפרק הבא נראה הלכות מזה. אי אפשר, אני מתכוון, אם לא יודעים אולי אפשר, אבל בדרך כלל לעיר יש כמו שאמרנו מגרש, או אנשים כבר חישבו איך התחום, שמו פתק. זה המקרה הרגיל של עיר, נראה בפירוש בפרק כ"ח את ההלכות איך זה עובד. עכשיו, אם לא יודעים, אבל עיר רגילה יודעים כן, ויש אפילו הלכות, אפשר לסמוך אם משהו אמר שהוא זוכר שמדדו, יש דרכים שונות איך זה עובד שם. כשאתה בבקעה, אין לך מקום שאנשים גרים שכבר חישבו כמה רחוק זה, אז אז...

בקעה היא לא מקום ש... לא, ידיעה אחת, כלומר, הידיעה האחת, כשאתה שוכת בבקעה אתה לא יודע, כי אין לך... אם הוא שוכת באיזה מקום אקראי, הוא צריך לחשב משם, נכון? לא, הוא מדבר על דבר שכיח, יש במקומות אחרים, ברשות היחיד או בעיר שיש עירוב, סביב זה אנשים יודעים בערך את תחום שבת, זה לא בבקעה. ואיך יודעים כן? "מהלך אלפים פסיעות בינוניות", הוא ילך אלפיים, אלפיים צעדים בינוניים, "וזה יהא לך תחום שבת", זה התחום של אלפיים אמה.

שנים עשר מיל". הדין מכת מרדות נמשך עד שנים עשר מיל, כי זה דרבנן. "אבל אם יצא חוץ לעיר יתר על שנים עשר מיל", אם יצא מהעיר יותר משנים עשר מיל, "אפילו אמה אחת", אפילו באמה אחת יותר משנים עשר מיל, "דמילתא לוקין מן התורה", כי אז זה נעשה דאורייתא.

דיון: שיטת הרמב"ם בתערובת דאורייתא עם דרבנן

דובר 2: אה, טוב. מעניין. קודם, כשהרמב"ם אמר את התשובות, היה לו גם משהו כזה... זה היה אחרת, אבל היה לו גם משהו כזה שזה תערובת של דאורייתא עם דרבנן.

דובר 1: לא. העיקר עומד בתורה, ואחר כך יכול להיות שהרבנן הוסיפו. אבל שם הכל דרבנן שם. ושם יוצא שלמרות שזה מתחיל עם פסוק, כאן זה מתחיל עם פסוק וזה כן דאורייתא, חלק ממנו דאורייתא. רבנן יכולים להיות להם פסוקים מהיום עד מחר, זה נקרא אסמכתא וכדומה. הרמב"ם לא סובר שיש בעצם דאורייתא ושום שבות. האלפיים אמה היא בכלל דרבנן. אפילו הפסוק "תשבות" שהרמב"ם אמר, הוא לא אמר שזה דאורייתא. הוא רק אמר שיש מקור, רמז. בערך כמו כאן יש לך "מגרש העיר", נניח, זה רמז לרבנן, אבל זה לא עושה את זה לדאורייתא. אני בטוח שזו שיטת הרמב"ם.

הלכה ג: תחומין למעלה מעשרה טפחים

דובר 1: עכשיו, בואו נלך הלאה. "המהלך חוץ לתחום". בואו נדע שאלה מעניינת. מה קורה אם משהו הולך בעולם אסור? לדוגמה, בנו לו פלטפורמה בעולם גבוה. נניח, יש לו פלטפורמה זה יותר מסובך. הוא קופץ על עמודים שהם גבוהים יותר מעשרה טפחים. הוא קופץ על עמודים שהם גבוהים עשרה. "והן חלוקין ארבעה על ארבעה". אם כל אחד הוא ארבעה על ארבעה, כל אחד נעשה רשות היחיד. ארבעה על ארבעה אמות, נכון? לא כי זה נעשה רשות היחיד, כי זה נעשה רשות בפני עצמו. זה לא כמו גוד אסיק למעלה מעשרה טפחים. נכון, כך הולכים לומר.

יש הלכה עם זה, כי כאן יש ספק. מה הספק? הספק הוא, יש תחומין למעלה מעשרה, ואין תחומין למעלה מעשרה. יש דין תחומין גבוה יותר מעשרה טפחים. יש ספק דאורייתא, וממילא התחומין הם עכשיו מדאורייתא. אם הולכים יותר משנים עשר מיל, אבל יש שם ספק דאורייתא. פחות צריך להיות ספק דרבנן. כך יוצא לכאורה. יש ספק.

"אבל אם המקום שיש בו ארבע על ארבע", אם אבל העמודים הם כן גבוהים ארבע על ארבע, אז גבוה רחב, גבוה עשרה. אם אבל המקום בכל אופן העמודים הם ממש פלטפורמות בניויות גובה ארבע על ארבע, זה בכלל לא נקרא למעלה מעשרה טפחים, כי כך יוצאת ההלכה למעשה, ושם יש איסור תחומין, ושם הוא כן חייב מדאורייתא אם הוא הולך יותר משני אלפים אמה.

ההלכה של למעלה מעשרה לא מובנת באמת למעשה באופן של העמודים, אלא כשנוסעים בספינה או דבר כזה. אפילו כשנוסעים בעגלה זה עניין אחר, יש עוד דברים. אבל יש גם, אמת, אם יש גם דבר כזה שנקרא למעלה מעשרה, אפילו במקרים רגילים, לא רק כשנוסעים בספינה, אלא סתם שהוא הולך על, איך קוראים לזה, על עמודים.

דיון: תחומין בכרמלית

דובר 2: השאלה היא על כרמלית האם יש תחומין. אם יבש אז לא חייב, כשרטוב אז חייב. מה הבעיה? מה הבעיה עם תחומין שבת עם נשיאה? המקום הוא רשות היחיד עכשיו. אני מתכוון, אם יש ארבע על ארבע וזה גבוה עשרה.

דובר 1: אם זה מדאורייתא רשות היחיד, תחומין שבת שהוא ברשות היחיד זה לא בעיה. שם ההלכות, כמה גדול זה, איך זה נעשה רשות היחיד, אולי יש הלכות אחרות.

דובר 2: טוב מאוד. הלאה אומר הרמב"ם כן, מי ששבת... יש לך את המשנה? מי ששבת בדיר. טוב מאוד.

הלכה ד: מי ששבת בדיר – שביתה ברשות היחיד שאינה עיר

שום קשר, זו מדידה בשבת, מדברים על ספירת פסיעות, לא מדידה, זה לא הנושא. אני לא יודע, צריך לבדוק, אצלי לא כתוב יום טוב.

אז, אני אומר לך שזו קולא. בוודאי קולא. עכשיו, אוקיי, עד כאן בעצם למדנו מה הקונצפט מה זה תחום שבת, פשוט לצאת חוץ לתחום, ועוד אלפיים אמה מסביב, לא משנה אם אתה בעיר, לא משנה אם אתה בבקעה, תמיד יש אלפיים אמה, זה בעיקרון מה שלמדנו, כן?

הלכה ה-1: כלתה מדתו בתוך עיר או רשות היחיד

הכלל: השוכת בעיר לעומת הבא לעיר

דובר 1: עכשיו נלמד, האדם בעצם, או אדם אחר היה רואה, ההלכה מתחילה מאדם שנמצא מחוץ לעיר, הוא לא התחיל את השבת בעיר, עד כמה הוא רשאי ללכת אם הוא נתקל בעיר באמצע דרכו. נכון? **אלפיים אמה שיש לו להלך, בשלמא מדידת אלפיים אמה נגמרת בתוך דירה או סירה או מערה,** או ברשות היחיד, שאז כנראה הוא רשאי ללכת את כל רשות היחיד, או בעיר שהוא רשאי ללכת את כל העיר. לא אומרים שאז נלך, כי העיר או המקום שהוא רשאי ללכת התחיל באלפיים אמה שלו, מקבל הוא עכשיו עוד את כל העיר. זה לא עובד כך. **אלא מהלך כל אותה מדידה,** הוא רשאי רק ללכת עד סוף אלפיים אמה שלו, **ואין אומרים הואיל ונכנס למדידה בתוך רשות היחיד מהלך את כולה.**

יפה מאוד. אז הדין שלמדנו שרשות היחיד לכתחילה, או עיר, זה אותו דבר, המקום הלכתחילי שבו אתה יכול ללכת כולו, זה רק בתחילה כולו, לא בסוף. נכון? כשאתה בעיר, אתה יכול ללכת את כל העיר פלוס. אבל אתה מגיע לעיר, אתה לא יכול ללכת את כל העיר, אלא עד סוף התחום שלך, אפילו ברשות היחיד. כן, יכול להיות שאדם יסיים את תחום השבת שלו באמצע בית, הוא רשאי רק ללכת עד אמצע אותו בית.

הסברה: מדוע השוכת בעיר שונה מהבא לעיר

דובר 1: אבל התירוץ הוא שם שהוא בעיר, כשהוא מתחיל בעיר, הוא היה שוכת בעיר, כל העיר היא ארבע אמותיו. משא"כ כשהוא לא היה שוכת בעיר, הוא מקבל רק את אלפיים אמה שלו.

החריג: כשהעיר מובלעת בתוך תחומה

דובר 1: אבל יש כן דרך אחת איך זה יכול לעזור לו שהוא מגיע באמצע עיר. מה זה? **אבל אם כלתה מדידתו במקצת העיר או במקצת המערה,** שאלפיים אמה שלו מסתיימות בסוף העיר, באמצע, באמצע, לא בפניה, באמצע, במקצת, בחלק מן העיר. כלומר, שאלפיים אמה שלו מסתיימות שני בלוקים בתוך העיר, יש מאה בלוקים אין הבדל. **אבל אם היתה אותה רשות היחיד נבלעת בתוך אלפיים אמה שלו,** כלומר, כל הדבר נמצא באלפיים אמה שלו, אז רואים את כל רשות היחיד כארבע אמות, **ומשלימין לו את השאר.** יש לו עוד יותר, אחרי שמסיימים את רשות היחיד הוא מקבל עוד כמה שהוא צריך לקבל כדי לסיים את המקורי. כמה שנשאר לו מהמקורי. אבל זה רק על רשות היחיד, לא על עיר. אה, יש גם על עיר, אני חושב. כן, יש גם על עיר, אני חושב שזה אותו דבר. תראה, הוא הולך לומר את הדוגמה. אה, נכון, בדרך כלל עיר לא גדולה יותר מאלפיים אמה, אבל זה יכול להיות. תראה, הוא הולך לומר עם המשל שלו.

דוגמה: אלף אמה עד העיר, והעיר אלף אמה

דובר 1: תראה, "היה לו אלף אמה ממקום שביתתו", יש לו אלף אמה ממקום שביתתו שבו היה כשנכנסה שבת, או מהעיר שבה הוא, "ומחוץ לעיר עד מדינה או מערה", עד שמגיעים לעיר אחרת או למערה אחרת, שהיא עצמה "מלאה אלף אמה או פחות מאלף", "מווד את כל המדינה או המערה שהיא פחות מאלף, כאילו הולכת כל אלף אמה, ומהלך חוצה לה ומשלים לו לאלף אמה פחות ארבע אמות".

כן, כי העיר נעשית ארבע אמות, ואת הארבע אמות הוא מוריד ברכינות, ממש. נשאר לו ארבע אמות, בקיצור, הוא יכול לחסר, בדיוק. הוא מוריד מהעיר, העיר יורדת מכמה שהיא גדולה, היא נעשית רק ארבע אמות. כל זמן ש, כאילו כל העיר לא יכולה להיות גדולה מדי, כי צריך להסתיים כל העיר בתוך אלפיים אמה שלו.

דיון: האם פסיעות בינוניות היא מדידה לכתחילה?

דובר 2: אוי, אני חושב שזה לא רק... זה לא עצה, כי בעצם אולי אפשר לסמוך על זה.

דובר 1: באופן כללי, אפשר אולי לחשוב, יש דרכים טובות יותר לדעת את התחום, ולא שזה הדין. אם במקרה כזה הוא רשאי לסמוך על סוג מדידה כזה, זו לא מדידה אמיתית. כשמודדים באמת, לא יוצאים בסוג מדידה כזה. צריך לחשב עם חבל, מה שלא יהיה, נראה איך מחשבים באמת. אין הבדל, אלפיים אמה ואלפיים פסיעות בינוניות זה לא אותו דבר. זה בערך אותו דבר. אם אתה במצב קשה, החכמים מתירים לך למדוד כך, "וזה יהא תחום שבת". הגמרא אומרת, "וזה יהא תחום שבת", זה תחום השבת שלך, אבל זה לא באמת תחום השבת, זו לא דרך מדידה. דרך המדידה יש הלכות אחרות איך צריך באמת למדוד. לכתחילה.

דובר 2: אתה יכול לומר שזה בדיעבד?

דובר 1: בדיעבד, אדם רגיל, פסיעות בינוניות זה בערך אלפיים אמה, מותר לסמוך על זה כשאין אפשרות אחרת... לא יודעים משהו אחר. או אולי בבקעה, אולי בעיר אסור לסמוך על זה, צריך לראות.

דובר 2: ברשות היחיד, אתה משווה כל הזמן לעיר, אתה אומר שעיר, סביב עיר יש ידוע...

דובר 1: כן, כן.

דובר 2: ...יש תחום שבת ידוע. הוא רוצה לומר סביב רשות היחיד גם. הוא צריך למדוד, ברשות היחיד יש גם מקום קבוע, הוא צריך למדוד, כן.

דובר 1: צריך לראות. למעשה, זו קולא, זו לא דרך מדידה, זה לא...

דובר 2: מה בקעה שונה מ...

דובר 1: כמו שאמרת. זה תמיד ההיתר על חוסר ידיעה, או שיש משהו ספציפי עם בקעות?

דובר 2: לא, זו בקעה, זה מקום שלא יודעים. ברשות היחיד יודעים יותר טוב. בוודאי יודעים יותר טוב.

דובר 1: למה יודעים יותר טוב ברשות היחיד?

דובר 2: כי יש שם מקום קבוע, אתה שוכת שם כל שבוע, מה שלא יהיה, יש שם אורות בהמה, יודעים מה קורה שם.

דובר 1: אבל הוא יודע את שיעור תחום שבת?

דובר 2: הוא לא יודע את שיעור תחום שבת. הוא לא יודע את שיעור תחום שבת. כי תראה בפרק הנגדי, תראה, יש תעשייה שלמה של מודדי תחומין. בונים את זה, זו קולא, זה לא, זה לא הדין של תחומי שבת, זו קולא שמותר לעשות כך, כנראה כי זה מדרבנן, והרבנים התירו שאדם לא יהיה תקוע. זו השאלה הראשונה ששואל.

דיון (המשך): מדידת תחום שבת דרך פסיעות בינוניות — דין או קולא?

דובר 1: אני אומר לך, יש לו מקום קבוע, הוא שוכת שם כל שבוע, אבל הוא חלק של בהמות, יודעים מה קורה שם. אתה לא יודע, זו קושיה עליו, כי תראה בפרק הנגדי, תראה שיש תעשייה שלמה של מודדי תחומין.

הנקודה שלי היא שזו קולא, זה לא הדין של תחום שבת, זו קולא שמותר לעשות כך, כי זה מדרבנן, הרבנים התירו שאדם לא יהיה תקוע. מה שכל אחד קורא לזה לא עזר, מבין? הוא מביא שיש אומרים שההיתר הוא רק לצורך מצווה למשל.

שוב, למדוד פסיעות, זו ההלכה. פסיעות בינוניות. שוב, הוא אומר שזו קולא. אני מביא ראייה למה שאני אומר, שזו קולא מסוימת שמותר לסמוך על אלפיים פסיעות בינוניות, וזה רק... אני לא יודע מאיפה אתה לוקח שזו קולא גדולה. המשנה ברורה מדבר על מדידה, הוא מדבר על קולא לגבי כל הבעיה. הוא מדבר על ההלכה, הוא מדבר על ההלכה. אם לא יודעים... למדנו קודם האם מותר לעשות משכנתא, האם מותר למדוד בשבת. מה? לא, מה עולה לך? זה מדבר בשבת, הוא מדבר על ההלכה. בוודאי מדבר על ההלכה. אין

בשבת, אם לשם דירה עשוה, מותר לטלטל בכולה, ואין לו אלא אלפים אמה". כלומר, גוים הקיפו את המקום במחיצה, והם עשו זאת לעצמם. מה זה קשור? הם עשו זאת בשבילו? הוא לא יודע... כלומר תשמיש של ה... מעניין. אני לא יודע אם למדנו דבר כזה. למדנו כך... לא, כמו שאתה אומר, בוא נאמר קודם את ההלכה, אחר כך מה שאתה אומר.

ביאור ההלכה: שבייתה קונה ערב שבת, אבל מחיצה מתרת טלטול

דובר 1: ההלכה היא כך: הוא יכול רק ללכת את האלפיים אמה בכל הבקעה. אפילו זה דרך מחיצה, אפילו הבקעה נעשתה עכשיו רשות היחיד. למה? כי שבייתה קונה ערב שבת. כי כשנעשה שבת היה לו רק אלפיים אמה בבקעה. אבל השבייתה לא תלויה דווקא איך היה ערב שבת, כי השבייתה נעשתה רשות היחיד דרך מחיצות. ממילא, מותר לטלטל בכל המחיצה, על אף זאת, ומותר לטלטל לשם דירה. אם הקיפוהו לשם דירה, מה שהיה עושה מחיצה כשרה, אז מטלטל כזה מותר, אבל ללכת אסור לו.

שאלה: גוי שעושה מחיצה בשבת – מותר ליהנות?

דובר 2: אתה שואל דבר מעניין, שלמדנו ב, אני לא יודע כבר, פרק ו' הרבה קודם, שאם גוי עושה דבר בשביל יהודי, אסור ליהנות. בפרט אם הוא עושה דבר הלכתי. במקרים שלמדנו שם, הוא מדליק נר, או שהוא עושה כבש לרדת מהספינה, דברים כאלה. אבל אני לא זוכר מה ההלכה אם גוי עושה מחיצה, שהמחיצה מתירה ליהודי לעשות משהו הלכתי. מבין מה אני אומר? אני לא יודע, צריך לבדוק. חשבנו, משהו בפרק ו' לא היה מקרה כזה, לפחות. אבל אני זוכר שכן, כבר דיברנו על מחיצה שגוים עשו בשבת, נכון? בהלכות של הוצאה, בפרק י"ד?

דובר 1: הם למדו את ההלכה שמחיצה אפשר לעשות אפילו בשבת? היה להם כשאנשים הם מחיצה, לא? כן, הצד הזה יש לו מחיצות שאפילו יהודי יכול לעשות בשבת. אבל יש אולי הלכה על עשיית מחיצה בשבת, אסור. כלומר, אבל אם אני זוכר לגבי הענין של...

מחיצה הנעשית בשבת – פרק ט"ז הלכה כ"ב

דובר 1: בהלכות של הוצאה בפרק י"ד למדנו את ההלכה שמחיצה אפשר לעשות אפילו בשבת.

דובר 2: כן, יש מחיצות שאפילו יהודי יכול לעשות בשבת. אבל יש אולי הלכה על עשיית מחיצה בשבת, אסור. אבל אני זוכר, לגבי ענין של הוצאה זה לא משנה.

דובר 1: "מותר להעמיד מחיצות של אדם בשבת", כן. "מחיצה הנעשית בשבת" כתוב... אה, אבל הרמב"ם לא אומר על גוי. בפרק ט"ז הלכה כ"ב כתוב שמחיצה שנעשית בשבת כשרה, אם יהודי עשה אותה במזיד אסור להשתמש בה, כמו כל מלאכה שיהודי עושה במזיד. אם הוא עושה בשוגג, מותר להשתמש בה. אבל שלא יתאסר מטלטלין, בקיצור, הוא מדבר על יהודי שעושה מחיצה בשבת. נשמע כן, שהנאה ממלאכה היא הנאה ממלאכה, לפי זה גוי צריך גם להיות אסור. אוקיי, אני לא יודע.

אבל כנראה, איך יש גוים שהולכים לעשות מחיצות כדי שיהודים יוכלו לשאת? כשהגוים עושים מחיצות, זה לא דווקא שאם למשל אין בנין בזה, הם מעמידים משהו באופן... אוקיי.

אז זה בעצם מה שלמדנו עכשיו, מה למדנו עכשיו? כמו כללים של... סתם הלכה מעניינה, יכול להיות טלטול שהולך רחוק יותר מהתחום והוא יכול לטלטל. אוקיי.

מי שהיה בא בדרך ליכנס למדינה – הלכה ט-י

הבא בדרך ונכנס בתוך אלפים אמה קודם שבת

דובר 1: "מי שהיה בא בדרך ליכנס למדינה", מישוהו היה בדרך להיכנס לעיר. ההבדל הוא שהוא בא בים או ביבשה, בחרבה הוא בא ביבשה. מעניין למה הוא נכנס כאן יותר לזה. "אם נכנס בתוך אלפים אמה קודם שיקדש השבת", אדם יש לו את כל העיר פלוס אלפיים אמה. מה קורה כשהוא לא היה בעיר ערב שבת, אבל הוא היה באלפיים אמה קרוב לעיר? "אף על פי שלא היה במדינה ערב שבת", הוא לא היה בעיר ערב שבת כשנעשה

בכל אופן, כל עיר או כל רשות היחיד שמסתיימת בתוך התחום שלך נעשית בטלה, היא נעשית לארבע אמות.

הלכה ז: אם העיר גדולה מתחמו

דובר 1: זה אבל רק כשהמקום, המדינה או המערה, אפילו אם המדינה או המערה היא פחות מאלף אמה, איך בדיוק? אני מדבר כשהוא נכנס למקום שהוא רשאי ללכת, לעיר או לרשות היחיד, וזה אלף אמה, הוא רשאי ללכת את כל אלף אמה, ואחר כך הוא יכול ללכת עוד אלף אמה שנשאר לו, נכון? הוא נותן משל, נשאר לו אלף אמה, נכון?

אבל אם אלף אמה ואמה, זה יוצא מהתחום שלו, לא שהוא הלך אלף אמה, ועכשיו הוא יוצא אפילו אמה אחת מהתחום שלו, לתוך העיר, אז אין לו כלום, כי החידוש של זה הוא שכל העיר נעשית כמו ארבע אמות. אבל זה רק כשיש לו את כל השטח של העיר ללכת בו.

אוקיי, זה רק כשהעיר קטנה יותר מכל התחום שלו.

נכון. אם העיר יוצאת אפילו כל שהוא מארבע אמותיו, אז... זה הפסד גדול, כל כך, כי אז הוא אפילו לא יכול ללכת עד סוף העיר. הוא אפילו לא יכול ללכת עד סוף העיר, כי כתוב, בקיצור, אם מגיעים באמצע עיר אלפיים אמות שלך, עד שם הוא עוצר. אם העיר, אלפיים אמות שלך הן אחרי העיר, כל העיר נעשית הרבה יותר קטנה, ואתה יכול ללכת עוד יותר מה שנשאר לך מהתחום שלך פחות ארבע אמות.

הלכה ח: מי שכלתה מדתו בחצי העיר – טלטול בלי הליכה

חידוש: הוצאה מותרת אפילו כשהליכה אסורה

דובר 1: עד כאן למדנו. אז עכשיו נראה לגבי האדם, האדם שהוא הלך, ויש רשות היחיד ננית, או עיר שגדולה יותר מהתחום שלו. זה מקרה מעניין. כלומר, בדרך כלל הוצאה קטנה יותר מתחום, וכו', כי הוצאה היא רק ברשות היחיד, תחום הוא כל העיר. אבל כאן יכול להיות אדם שהתחום שלו קטן יותר מרשות היחיד. הוא הגיע באמצע עיר, נניח שיש עירוב, כי כאן זה מקום שמותר לטלטל, או פחות מארבע אמות רשות הרבים וכדומה.

אז אומר הרמב"ם שמוותר, כן, הוא רשאי לשאת, כן, הוא רשאי לשאת, הוא לא רשאי ללכת, אבל הוא רשאי לזרוק. הוא אכן לא יכול ללכת, יש לו רק כמה אמות, אבל כן, זו רשות היחיד שמותר לשאת, הוא כן רשאי לשאת. איך הלשון? "מי שכלתה לו מדתו בחצי העיר, לא ילך יותר מחצי העיר, שאין לו אלא ד' אמות בלבד, ואפילו אין מהלך אלא זעיר מדתה, אינו יכול לילך יותר מד' אמות. אבל כל המקום שהוא מותר בטלטול, ומותר להוציא ולהכניס בו".

דיון: איך הוא יכול לשאת בלי ללכת?

דובר 2: נניח שיש עירוב, זו רשות היחיד, מה שלא יהיה. אז הוא לא יכול ללכת, אבל הוא כן יכול לשאת. אבל הוא גם לא יכול לשאת איך הוא ישא, לשאת פירושו ללכת.

דובר 1: אבל התשובה היא, אם יש לו דרך דרך זריקה, כלומר לא שהוא הולך, אבל החפץ כן הולך במהלך אחר, אז מטלטלין את החפץ, מותר לטלטל דרך על גבי חברו או דרך זריקה. כן, לכאורה זה פשוט. מה יש להוצאה לעשות עם...

תרגום לעברית

אה, אבל מה אז כן, בקרוב נראה במקומות אחרים, יש כן דבר כמו תחומין לחפצים. והוא אומר שזה חייב להיות, לא מדברים על חפציו שבאו עמו, כי החפצים גם קונים שבייתה, ואסור להזכיר. חפצים בעיר. חפצים בכלל לא הוצאו חוץ לתחום, בדיוק כמו אנשים. כלומר, צריך לראות הלכות על זה בקרוב. נכון? את זה כבר למדנו, אבל קצת וכדומה. אז זה נאמר באחרים... הקונטרס אומר שאין בזה איסור הוצאה. אני מתכוון, יוצא מזה שהוצאה יכולה להיות מותרת בהוצאה, אפילו כשאסור בהליכה בגלל תחום.

דוגמא נוספת: הקיפוהו גוים מחיצה בשבת

דובר 1: הם מביאים עוד מקרה שמותר לטלטל ולשאת, אבל אסור ללכת. "היה יושב בבקעה, ואין לו אלא אלפים אמה. הקיפוהו גוים מחיצה

דובר 1: "שהרי ארבע אמות שיש לו לאדם תחילתן ממקום שעומד בו." איך מחשבים שלאדם יש ארבע אמות של אדם? כלומר, בוא נאמר מה הוא מתכוון לשאול. כמו שאחר כך נראה, אני מתכוון בהלכות הבאות, מובא על זה שאם למישהו אין תחום, מישוהו מהלך רק ד' אמות. כך כתוב הלשון תמיד, הוא יכול ללכת ד' אמות. שואל האדם, יצאתי רק אמה אחת, אני יכול ללכת ארבע אמות, אני רוצה ללכת ארבע אמות בחזרה לתחום. אומר הרמב"ם, לא, ארבע האמות הולכות רק לכיוון אחד.

"לפיכך, כיוון שיצא חוץ לתחום אמה אחת, תחילת מקום שעומד בו" ברור שהוא יכול ללכת הלאה, אבל הוא לא יכול בחזרה. ארבע האמות לא הולכות בחזרה.

ד' אמות לפניו, לא סביב האדם

דובר 1: ד' אמות, אפילו, מאוד מעניין, אפילו ד' אמות של רשות הרבים למדנו מהרמב"ם, הם התפלפלו אז, אני לא זוכר מה הם התכוונו שם, אבל שם למדנו, אפילו בד' אמות של רבים גם הרמב"ם אמר שזה לפניו, יש לו ממש קופסה לפניו, אבל לא מאחור, לא סביב האדם. ד' אמות לאדם, לא שיש ד' אמות סביב האדם, אלא יש ריבוע ד' אמות מול האדם. כך אני זוכר שכתוב בפשטות בהלכות ד' אמות של רבים.

"לפיכך, מי שיוצא חוץ לתחום אמה או יותר, יושב במקומו, ואינו מהלך אלא בתוך ארבע אמות מעמדת רגליו ולחוץ." הם יכולים רק ללכת בתוך ארבע האמות מאיפה שרגלו עומדת עכשיו.

קושיא: אם הוא מסתובב?

דובר 2: מאוד מעניין, אם הוא מסתובב, אז הוא יכול?

דובר 1: אני לא, אני לא מבין את ההלכה. מה עוזר שהאדם מסתובב? אז הלאה ארבע האמות... האמות שהוא כבר הלך. מה לא עוזר? הוא יכול לעשות זאת לכאורה, אבל הוא לא יכול להיכנס בחזרה לעיר, זה החידוש.

מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה

דובר 1: "מי שהחשיך חוץ לתחום המדינה", נעשה שבת, הוא היה מחוץ לתחום המדינה, "אפילו אמה אחת, הרי זה לא יכנס", הוא לא יכול להיכנס, אפילו זה רק אמה אחת רחוק, אסור לו להיכנס.

שוב, אותו דבר. לא, תחום המדינה אומר חוץ ל-2,000 אמה. אל תגיד לי שהוא מקבל עכשיו עוד ד' אמות, שמלבד 2,000 האמה יש לו עוד ארבע האמות שהיא רשותו של אדם. אין לו, כי הוא מחוץ לתחום, ומחוץ לתחום אפילו אמה אחת מחוץ לתחום, זה אומר שהוא לגמרי חוץ לתחום.

אלא מה? הוא רק יכול היה לקבל את 2,000 האמה כדי להיכנס לעיר. הוא יכול ללכת לעיר. תחום שבת שלו הסתיים בעיר. ויש הילוך על מדותיו כמו ששמעתי.

רגל אחת חוץ לתחום

דובר 1: לכאורה, "רגל אחת חוץ לתחום", זה כבר נכנס ברגל אחת לתחום. או בקודם, הוא יצא רק ברגל אחת, בוא נאמר. "רגל אחת חוץ לתחום" זה רמז, שהיה לו הקולא. רגל אחת עדיין בארבע האמות. רגל אחת בחוץ. ברגל אחת בחוץ זה עדיין לא אומר מחוץ לתחום. אבל אמה אחת, כן, זה בעצם החידוש.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד

דובר 1: אני רואה גם שהראב"ד חולק על הדין של אמה אחת. הראב"ד סובר כן, שאם יצא פחות מארבע אמות, אפשר עדיין לחזור. כך משמע, אני מבין בבירור את הראב"ד. יש לו את ארבע האמות לכל הצדדים, לא רק לצד אחד כמו שהרמב"ם סבר. צריך לראות אם זה... כן.

טוב מאוד.

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת - הלכה יב-ג

יצא שלא לדעת - אין לו אלא ארבע אמות

דובר 1: "מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת". עד כאן למדו הלכות, עיקר הלכות תחומין, מה זה אומר עד כמה נמצאים בתחום. עכשיו הולכים ללמוד

שבת, הוא מקבל את אותה ההלכה שהוא מקבל את כל העיר פלוס האלפיים אמה לכל רוח. זה לא קשור להיות דווקא בעיר. אלא מכיוון שהוא באלפיים אמה קרוב לעיר זה אומר שהוא שובת בעיר.

חידוש: הדעת עוזרת

דובר 1: זה רק אם הוא בא בדרך. כלומר, אם הוא לכתחילה שובת בחוץ, רק כאן זה אומר כי יש לו דעת להיכנס לעיר. אז אם הוא כבר... אני אשאל אותך, עיר לא כוללת את תחום שבת שלה. אם מישוהו גר אלף אמה מחוץ לעיר, התחום שלו הוא סביב משם. הוא לא יכול לומר אני עדיין חלק מהעיר. אבל אם הוא בא בדרך, כך אני מבין את ההלכה, ואני צריך לבדוק, דעתו להיכנס לעיר, כל עוד הוא כבר בתחום של העיר זה אומר ששבת בעיר, לא ששבת בחוץ. נכון? אני לא יודע, אני צריך לבדוק את ההלכה על מישוהו שעדיין... כלומר אני אומר, זה לא פשוט שעיר היא עם אלפיים האמה שלה, זה תחום שבת. החידוש הוא שמכיוון שהיה בדעתו, זה אומר כאילו היה בעיר.

זה מה שאני מתכוון. כן, הוא יכול בשבת להיכנס וללכת את כל העיר פלוס תחום שבת, אלפיים האמה מהעיר.

היה בא למדינה וישן בדרך

דובר 1: "היה בא למדינה וישן בדרך", הוא הלך להיכנס לעיר והוא נרדם בדרך, "ולא נודע לו", הוא התעורר בשבת, "וכשנער מצא עצמו תוך העיר", הוא התעורר ומצא שהוא בעיר. הוא לא ידע שהוא בעיר.

דובר 2: כן, מה זה אומר? איך הוא יכול לישון והוא לא יודע? הוא הולך בשינה, האדם? מה קורה עם האדם הזה?

דובר 1: לא, הוא היה בדרך לעיר והוא נרדם, וכשהתעורר ראה שהמקום שבו ישן כבר היה בתחום שבת.

דובר 2: אה, הוא לא ידע איפה הוא, ועכשיו הוא תפס. אוקיי.

דובר 1: "הרי זה יכנס לה", הוא יכול להיכנס לעיר, "ויהלך את כולה", הוא יכול להשתמש בכל העיר, הוא קונה שביתה בכל העיר, "וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח", הוא מקבל עוד את האלפיים אמה אחר כך. למה?

דובר 2: לא. העיר נחשבת על פי דין כך.

דובר 1: אפילו הוא לא ידע שהוא כבר באלפיים אמה של העיר, זה אומר שהוא היה על פי דין בעיר. "לפיכך קונה שביתה בעיר החדשה כמוהו, כאילו נכנס לתוכה." הוא היה בתחום, וכוננתו גם הייתה להיות בתחום, אפילו הוא לא ידע שהוא בתחום, זה מספיק.

אה, אז מכאן לקחתי את הרעיון שלי שיש קשר לדעת. אתה רואה שהדעת עוזרת כל כך הרבה, לכן שהוא לא יודע שהוא בתחום, זה אומר שהוא בעיר, ממילא הוא יכול ללכת כמו הדין של כל העיר.

אז, כן. ועכשיו נלמד מה קורה כשאדם יצא החוצה מאלפיים האמה שלו.

מי שיצא חוץ לתחום - הלכה יא

יצא אפילו אמה אחת - לא יכנס

דובר 1: נכון, אז תן לי לנסות לומר משהו. אז, עד עכשיו למדנו שאפילו כשאדם מחוץ לתחום, זה עדיין כאילו הוא כבר בתחום. אבל עכשיו נלמד שזה עוזר רק באופן כזה: כשיש עיר, ואתה יוצא מחוץ לעיר, כל עוד יש לך דעת לבוא לעיר. אבל אם יצאת מכל התחום שלך, אז אין שום "תקופת חסד", אין לך שום מקום סביב התחום שנחשב עדיין בתוך התחום איכשהו.

"מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס." אסור לך להיכנס בחזרה. בוא נחשוב, הוא אמה אחת רחוק מהעיר החדשה... אה, לא, הוא יצא. הוא היה בתחום שלו, והוא יצא. הוא עדיין היה יכול להיות בתחום שלו, כי הוא יכול להישאר בתחום של אלפיים האמה, אבל הוא כבר יצא אמה אחת מחוץ לתחום, אין לו יותר מקום, הוא "אאוט אוף ספיס". הוא לא יכול להיכנס בחזרה לתחום שבת שלו. למה?

ד' אמות הולכות רק החוצה, לא בחזרה

"יצא חוץ לתחום לדעת, אף על פי שחזר שלא לדעת, כגון שהחזירוהו גוים או ליסטים, אינו אלא ארבע אמות. ולא עוד, אלא אפילו יצא חוץ לתחום בדעתו, אף על פי שיצא לצורך רשות היחיד, כגון דיר וסהר, אינו אלא ארבע אמות."

כלומר, מה שאמרו קודם, זה הגיוני. לא, הכל מסתדר עם מה שהבנתי קודם. כי הם אמרו קודם שמה שמקבלים זה רק כשהגיעו לשם שלא לדעת. אתה יצאת שלא לדעת לתוך רשות חדשה, לא עוזר לך. זה עוזר רק אם היית מגיע שלא לדעת. מבין?

הלכה י"ד – המפרש בספינה

עכשיו הוא לומד איזו הלכה של ספינה.

"המפרש בספינה, אף על פי שהספינה יוצאה חוץ לתחום שבת, מהלך את כולה. ואין רואין אותו כאילו הוא מהלך חוץ לתחום, אלא כאילו הוא עומד במקום אחד."

נכון. מה הנקודה של ההלכה? מותר לנסוע בספינה, זו הנקודה. ולא רואים אותו כאילו הוא הולך יותר מתחום שבת, אלא רואים אותו כאילו הוא נמצא כל הזמן בספינה. כן. כי רשותו נוסעת איתו, מה שלא יהיה, הספינה שלו. אז צריך לדעת שמכונת היתר גם אותו דבר. יכול להיות. לא ינסעו במכונת בשבת, זו בעיה אחרת, אבל... אולי יש לו תחום של מחוץ לתחום שבת. יכול להיות. הפשט הוא שהוא יצא? הוא כן יצא, אבל יש לו את כל הרשות. הוא יצא, אבל יש לו את כל רשותו. על הספינה מותר לו ללכת. הוא יצא מהספינה. הוא יצא מהספינה. כלומר, יציאה מהספינה קשורה לשאלה של הספינה, תחומין למעלה מעשרה, דברים אחרים. כלומר, אני חושב שאולי נכנסת כאן ההלכה שכשהוא הגיע שלא לדעת לרשות היחיד חדשה.

דיון: מה זה קשור לזה?

מה זה קשור לזה? הוא כבר היה יותר מזה, הוא כבר היה בזה מערב שבת לכאורה.

יצא חוץ לתחום שלא לדעת והוקף מחיצה בשבת

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת, הוא יצא חוץ לתחום אבל שלא לדעת, כמו שלמדנו קודם, והוקף מחיצה בשבת, המקום שהוא הגיע אליו עכשיו הוקף במחיצה בשבת, יש לו להלך כולה, הוא יכול ללכת את כל המחיצה. אבל זה בעצם אותו דבר כמו ההלכה שלמדנו קודם, שאם מכניסים שלא לדעת למחיצה מותר לו ללכת. אבל כאן כתוב שעכשיו זה כמו כשהוא מגיע לעיר, לתחום מבחוץ, נכון? כי אם זו יציאה אלפיים, אז הוא תקוע, נכון? כן, נכון מה שאני אומר? או שזה איסור חדש? כן.

זה מסביר שזה אותו רעיון לכאורה. זה כאילו הדין שבאים שלא לדעת, כמו כשאתה מחוץ לעיר ואתה נכנס פנימה, שאם זה מובלע בתוך התחום זה עוזר, אם התחום שלך מסתיים באמצע העיר אתה תקוע רק אלפיים אמה. נכון מה שאני אומר?

חידוש: המחיצה נעשית הרחבה של תחום שבת

ואם היה תחום שיוצא, אה, אותו דבר, מובלע, בדיוק אותה הלכה. מובלע בתוך המחיצה שנעשית שלא לדעתו, נכון, הוא יצא מתחומו, בשבת, הוא מובלע במחיצה, הואיל ונתערב תחומן, זה הפשט שכשהוא מסיים את תחום שבת הוא כבר במחיצה, הואיל ויש לו להלך כל המחיצה, הרי זה נכנס לתחומו.

אה, זה הפשט. לא שיש לו מחיצה חדשה, שיעור קומתו הרי הוא כיוצא, הוא יכול ללכת כמה שהיה יכול לצאת מתחום שבת שלו. זה מעניין, כל המחיצה נעשית הרחבה של תחום שבת שלו. נכון, זו הרחבה, זה כאילו לא יצא. כלומר, נניח, אדם יצא, גוי גרר אותו אלפיים, רחוק מהעיר שלו, שלושת אלפים אמה, ובאותו שבת בא גוי שני ובנה מחיצה, כמה גדולה, אלף, אלפיים אמה שנכנסת לתחום שבת שלו, מותר לו ללכת את כל המחיצה שעשו. עכשיו, כשהוא סיים את המחיצה, הוא עדיין במחיצה, נניח, אבל הוא כבר נמצא בתחום שבת שלו, זה כאילו חזר שלא מדעת, נעשה בדיוק כאילו

אופנים מעניינים איך אדם יצא מהתחום, אבל יש אופן שיש לו דרך החוצה, הוא יכול לחזור. בוא נראה.

כן. **"מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת"** - הוא לא ידע שהוא יצא חוץ לתחום - **"כגון שהעידוהו גוים או רוח רעה"**. מי נושא כך אדם מחוץ לתחום? רוח רעה אומר שהוא היה במצב רוח רע והוא יצא, הוא לא עצר את עצמו. רוח רעה אומר כמו שיענון. עשיתי את זה נשמע קצת אקסטרם. רוח רעה לא אומר שבאה רוח ועשתה אותו לעוף. זה מה שאני מתכוון לומר. רוח רעה אומר שהוא היה באיזה מצב פסיכוטי, משהו כזה. כל פעם יש יצר הרע, זה משהו יותר גרוע.

כן, אותו דבר. הוא לא ידע שהוא יצא עכשיו מהתחום. הוא לא שם לב שזה התחום, או משהו כזה. הוא אומר גם **"אין לו אלא ארבע אמות"**. לא אומרים שזה רק קנס כשאדם יודע, אלא זה דין, והדין הוא אפילו כשזה היה שוגג. אבל הדבר המעניין מתחיל כשהוא חזר.

חזר לדעת - אין לו אלא ארבע אמות

דובר 1: עכשיו, אם הוא חזר לדעת, אם הוא חזר בחזרה לתחום, חזר לתוך אלפיים האמה, עדיין אין לו אלא ארבע אמות, וזה לא חוזר עם החזרה, הוא כבר איבד את זה.

אבל אני רואה כן,

הלכה י"ב (המשך) – יצא חוץ לתחום שלא לדעת וחזר

והדין הוא אפילו כשזה היה שוגג.

אבל הדבר המעניין מתחיל כשהוא חזר. אם הוא חזר בחזרה לתחום, הוא חזר לתוך אלפיים האמה, הוא עדיין עולה על ארבע אמות. הוא לא מקבל את זה בחזרה עם החזרה, כי זה כבר אבוד.

אבל אני רואה כאן, אם האנשים, הגוים או רוח הרעה, זה אותו דבר, או השוגג, בכל מקרה, אותו דבר, **"כמו שיצא כן חזר"**, אז זה כאילו לא יצא. אז כל הדבר נעשה... זה בכלל לא קרה, זה היה טעות, הוא יצא, ומחשבים שהוא עדיין בתחום שבת.

חידוש: המפתח הוא כשנזכרים

ויש עוד ראייה מרשות היחיד. אם אלה שהוציאו אותו הניחו אותו ברשות היחיד, **"גוים שהניחו גוים בדיר וסהרא מוקפת חומה, יש להם הלכות קילוח, יש לו את כל העיר לילך"**.

וכן, **"אם יצא לאחד מהן בשוגג ונזכר בהיותו בתוכו"**, הוא נכנס לתחום שבת, לעיר, בשוגג, והוא נזכר כשהוא בפנים, **"מהלך את כולה"**, יש לו את כל המקום.

אז במילים אחרות, לצאת... הוא בחוץ, יש לו רק ארבע אמות, הוא לא יכול לחזור פנימה. אבל אם הוא נמצא בפנים, אחרי שכבר יצא, אז הוא כן יכול. אז בעצם זה כמו שאני רואה כאן, אותו דבר. זה אותו קונספט בעצם.

תרגום לעברית

כשאדם יוצא חוץ לתחום שלא לדעת, שלילת הדעת, בעניין הדרכים, לא עוזר. אם הוא... כלומר, הוא נזכר איפשהו, אם הוא נזכר בדעת מחוץ לתחום, הוא תקוע שם. תקוע שם פירושו או ד' אמות, או אם זה רשות היחיד יכול הוא ללכת את כל רשות היחיד, נכון?

כשיש דרך שהוא חוזר לתחומו המקורי, אבל הוא לא נזכר אז, אלא אז הוא מקבל בחזרה את דעתו, או הגוי, מה שלא יהיה, אבל אחרי שהוא חוזר לגמרי לתחומו המקורי, אז הוא מקבל את כל התחום המקורי שלו. אחרת הוא תקוע איפה שהוא נזכר. בעצם, ההיזכרות, זה עושה את הצרה. אתה לא צריך להיזכר. אבל מה שלא יהיה, מבין אתה למה אני מתכוון? כן?

בכל מקרה, זה קיים. עכשיו אפשר לראות הלאה. כלומר, אם הוא כן ידע שהוא יוצא, יוצא שלא עוזר חד צדדי שלא לדעת. זה חייב להיות שלא לדעת שלם כדי שיחזור. כן? י"ג.

הלכה י"ג – יצא לדעת וחזר שלא לדעת

דובר 1: אני לא אבדוק את הגמרא, מה עוד יכול להיות? הייתי חושב לראות בהלכה הבאה, להצלת נפשות, אבל מה עוד יש? אני לא יודע. איזה מצוות שמוטר לצאת חוץ לתחום חוץ מזה? נצטרך לראות שם, בסדר.

עכשיו, "יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו". המקום שהוא מגיע אליו. בלי זה היה, אם כשאדם מגיע יש לו רק ד' אמותיו, אם הוא רק הלך מהתחום. אבל כאן, כי הוא יצא ברשות בית דין, נותנים לו את האלפיים אמה לכל רוח במקום שהוא מגיע אליו.

ולכן אם הגיע למדינה, הוא סיים ללכת, אפילו באופן כללי לא היה יכול, כי המדינה היתה מחוץ לתחום שבת שלו. כלומר, הוא היה רק עד אלפיים אמה, או אלפיים אמה, נכון, ד' אמות, נכון, להיכנס לעיר. אבל כי הוא יצא ברשות בית דין, אומרים כן, שאחרי שהוא הגיע למדינה, הוא כמו אחד מאנשי המדינה, "יש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה", הוא מקבל את כל המדינה, פלוס האלפיים אמה. אה, טוב.

הלכה: "ואם אמרו לו בדרך כבר נעשה המצוה" — הוא מקבל בכל זאת אלפיים אמה

עוד חידוש בהלכה, "ביוצא ברשות". כלומר, יוצא ברשות זה לא רק כשהוא עשה את המצוה, אפילו כשלא היו צריכים אותו יותר. כן? "ואם אמרו לו בדרך", אמרו לו... עוד בדרך, כלומר הוא לא הגיע עדיין. כשהוא כבר הגיע לעיר, אפשר להבין. אמרו לו בדרך "כבר נעשה המצוה שאתה הולך עליה", כבר קידשו את החודש למשל. כן, או כבר הצילו את אותו אדם. "יש לו אלפים אמה לכל רוח".

חידוש: הדין הוא כי הוא יצא בהיתר, לא כי הוא שליח מצווה

למה מגיע לו זה? זה לא דין כי הוא שליח מצווה, אלא הדין הוא כי הוא יצא בהיתר. כלומר, השליח מצווה, אתה יכול לומר כמו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, אני לא יודע. הוא יצא בכוונה טובה. נכון, לא אומרים שהיוצא הוא לשווא, ויוצא באונס זה לא ממש. לא.

הלכה: "ואם חזר למקומו כאילו לא יצא"

"ואם חזר למקומו, כאילו לא יצא". אם הוא רוצה לחזור למקום שממנו הוא יצא, על מה מדברים? אותו אדם. נכון, אבל איפה הוא? הוא הגיע למקום פחות מארבעת אלפים אמה מהעיר שלו, נניח, נכון? אז נותנים לו אלפיים אמה לכל רוח. הוא לא הגיע לשום עיר, נכון? כי אם הוא הגיע לעיר זה לכאורה פשוט. הוא אומר שאפילו הוא לא הגיע לעיר, מקבל הוא את האלפיים אמה, לא רק ד' אמות. עכשיו הוא יכול ללכת אלפיים אמה, לא רק זה, אלא אם אותן אלפיים אמה מסתיימות בתוך אלפיים אמה מהכלליות שלו, הוא יכול להמשיך לחזור כאילו יצא.

דיון: סתירה בין פרק כ"ז ופרק ג' לגבי חזרה עם כליו

דובר 2: הם אבל רחוקים יותר. כל היוצא למלחמת הרשות חוזרים למקומם, שהם לכאורה למדו שהם יכולים תמיד. לא? השבת הישנה המכשילין? נו, אז חיות זה יותר גרוע?

דובר 1: איפה היתה ההלכה הקודמת, זוכר? כשהם למדו בהצלת נפשות. כבר אכלת? כל הדרך בהתחלה? אתה זוכר שיש הלכה כזו שהם יכולים אפילו לחזור? אז איך זה עובד?

דובר 2: הלוא היודעות, זה דוקא... אני לא מבין, אני שואל איזו הצלת נפשות. כאן היה קל וחומר.

דובר 1: מותר לחזור, פרק ג', טוב מאוד. אז כאן כתוב טעם אחר. אז כאן כתוב טעם אחר. כאן משמע שזה רק אם יש פחד להישאר שם. אז יש סתירה.

דובר 2: שם דיברו עם תחום שבת, שם דיברו על הוצאה. בסדר, ומה יותר חמור? על תחום שבת אין אותה סברה? על תחום שבת אין אותה סברה, המחשיב לן לעתיד לבוא? למה לא? אם יש את המחשיב לן לעתיד לבוא, אז אולי מותר, אבל אז אין את הטעם. אני לא מבין את השאלה, משהו אני מפספס. צריך לדעת אם... על תחום זה יותר חמור? בדיק להיפך, תחום הוא דרבנן, צריך להיות יותר קל.

היה חוזר, כאילו חזר שלא מדעת, הוא מקבל בחזרה את התחום הישן שלו, כאילו לא יצא.

הלכה ט"ו — נצרך לנקביו

טוב, עכשיו אנחנו הולכים ללמוד, היהודי שאסור לו ללכת רק ד' אמות, כמו מי שיצא חוץ לתחום, מה בדיוק זה אומר. הוא אומר, "כל מי שאין לו אלא ד' אמות בתוך ארבע אמות", האדם שנאמר עליו שיש לו רק את ד' אמותיו, "אם נצרך לנקביו", מה קורה אם הוא צריך לצאת? מתירים לו שהוא לא צריך לעמוד בד' אמותיו, נסיעה. זו קולא של חכמים, כי כל הדבר הזה הוא מדרבנן, "הרי זה יוצא", הוא יכול לצאת, "מרחיק", הוא לא אומר עד כמה, הוא מתרחק קצת, כמה שצריך, שהוא ישאר במקומו, "ונפנה וחוזר למקומו".

יכול להיות שהוא מתרחק עד שהוא מוצא מקום שהוא יותר צנוע, כי איפה שאתה נמצא אולי זה לא דבר כל כך צנוע. אבל הוא צריך לחזור מיד, הוא חוזר לד' אמותיו, והוא לא יקנה את המקום. אבל, נכון, הוא לא קונה מקום חדש. אבל, יש, "ואם נכנס למקצת תחום שהיה לו עד שלא יצא להרחיק לנקביו", מדברים במקרה שד' אמות ממנו יש עיר חדשה, אבל הוא לא יכול ללכת לשם כי יש לו רק אמה אחת, נניח. אבל הוא כן הולך, כי התירו לו לצאת לנקביו, והוא נכנס בהיתר לתחום החדש, אז כשהוא חוזר מותר לו כבר להיכנס. כיצא בו מחשבים את זה כאילו הוא בכלל לא יצא מהתחום.

דיון: צדקה שנוסעת מסביב

יש צדקה שנוסעת מסביבת סוף התחום. לא, יש דברים שעושים הגיון, זה לא סתם. אה, אפשר לומר נניח, אני לא יודע מה הוא מתכוון בזה, לא אומרים לו שאתה צריך דווקא שזה יעשה. בכל מקרה, אני לא יודע את השמות. אבל הרמב"ם אומר כך, נכון?

תנאי: רק כשהוא שלא יצא בדעת

זה רק כשהוא שלא יצא בדעת, נכון? והוא שלא יצא מתחלה בדעת. זה עוזר רק, טוב מאוד. אבל היוצא לדעת, לא עוזר. אפילו הוא כבר אתמול היה בכל ד' אמות, לא עוזר ש... מבין לדעת פירושו כאן כשהוא הלך לחפש את המקום לעשות נקביו? לא, לא, לא. מדברים על היציאה המקורית. כל ההיתר שהוא יכול לחזור כשהוא התרחק לנקביו הוא רק למי שיצא בטעות או באונס או בגויים. אבל מי שיצא לדעת, אפילו מרשים לו, נותנים לו קצת מקום שהוא יכול לצאת, הוא אבל לא נכנס ללא יצא, לא מקבל בחזרה את כל התחום. נכון, כך היא לכאורה ההלכה.

הלכה ט"ז — יצא ברשות בית דין

עכשיו אנחנו הולכים ללמוד עוד אופן של מי שהוא כן מקבל תחום שלם למרות שהוא יצא, כלומר שהוא יצא ברשות בית דין או באופן כלשהו. כן, כל הדבר הזה הוא מדרבנן, יש לחכמים משחקים לפי מה שהם מבינים שזה נכון.

דיון: מה זה דאורייתא?

הפשט הוא לכאורה שמה שהוא דאורייתא השיעור הוא לא שאלה. למשל אדם הלך מחוץ לשני אלפים מיל והוא צריך שם לעשות את צרכיו, אין שאלה שהוא חייב. כך הייתי חושב. כי כל הדברים האלה כתוב כוחן דבריהם, זה עוד יותר כוחן דבריהם, שאין להם על מה שיסמכו וכדומה.

כן, כל מי שיצא ברשות בית דין, הוא יצא ברשות בית דין. כגון? כגון עדים שבאו להעיד על ראית הלבנה, שהדין הוא שהם יכולים לצאת בשבת. וכן היוצא להציל מיד גוים להציל לדבר מצוה. אה, אני לא יודע עוד מהגמרא, מה עוד יכול להיות? מיד נראה בהלכה הבאה להצלת נפשות, אבל מה עוד יש? אני לא יודע. איזה מצוות שמוטר לצאת חוץ לתחום חוץ מזה? אה, יוצאים להוציא את השעיר לעזאזל. כמו שאמרתי, בסדר. "יש לו אלפים אמה לכל רוח באותו מקום שהגיע לו". המקום שהוא מגיע אליו, שלא כמו סתם מי שמגיע יש לו רק ד' אמותיו, כי הוא יצא מהרכבת. אבל אתה, כי אתה יצאת מהרכבת,

הלכה ט"ז (המשך): יוצא ברשות בית דין — אלפים אמה לכל רוח

דובר 1: אפילו לדבריהם, על כל פנים עמדו דבריהם. אני לא בטוח. הוא מביא שזה על פיקוח נפש, זה דוקא פשוט. בכלל, אם זה על פיקוח נפש, צריך שוב לומר שפיקוח נפש גם... הוצאה. לא מדברים על זה. אני לא מבין למה אני לא רואה אף אחד שואל את הקושיה. זה חייב להיות שמדברים על הבעיה, נכון? או שאתה חושב שאני משוגע?

המעשה בגמרא עם גויים

אה, הוא מביא שהיה מעשה בגמרא שהגויים כבר ידעו את הטריק. הם ידעו שהיהודים משאירים את עליהם שם אם הם לא יכולים, אז הם רדפו אחריהם

אחר כך ותפסו. אבל זה הפשט.

תירוץ אפשרי: במלחמה זה תמיד מותר

לא, יכול להיות שהרמב"ם אצלו זה תמיד, כי הוא חושב, הולכים למלחמה, ובדרך חזרה אפשר ללכת בלי נשק. יש סיפורים, אני לא יודע, הרגו כל אויב אחרון, אני לא יודע אם זה היה כך, זה אומר שהצליחו. נניח להיום.

סיום

בכל מקרה, זה פרק כ"ז, עיקר הלכות תחומין.